

**Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta**

Roman Neckář

Digitální fotografie – fotografování přírody

Digital photography – wildlife

Bakalářská práce

Studijní program: Vychovatelství

Studijní obor: Vychovatelství

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Hanuš

2013

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením Mgr. Jiřího Hanuše. V práci jsem použil informační zdroje uvedené v seznamu.“

Datum

podpis

Tímto bych chtěl moc poděkovat vedoucímu bakalářské práce Mgr. Jiřímu Hanušovi, za jeho pedagogické vedení, rady a čas, který mi věnoval. Otevřel mi nový pohled do oblasti výtvarného umění a filozofie fotografie. Dále bych chtěl poděkovat vedoucímu dětského oddílu Ranger Jakubu Judovi, za jeho pomoc a vstřícnost při práci s dětmi. Nakonec velké díky dětem z dětského oddílu Ranger v Krásné Lípě za jejich trpělivost a snahu.

OBSAH

ÚVOD	7
1 TEORETICKÁ ČÁST	8
1.1 TECHNOLOGIE FOTOGRAFOVÁNÍ A PŘÍSLUŠENSTVÍ	9
1.1.1 Historie a filozofie fotografie	9
1.1.2 Klasická a digitální fotografie	11
1.1.3 Volba vhodného fotoaparátu a příslušenství	14
1.1.4 Jak pořídit dobré snímky – fotografické postupy	20
1.1.5 Možnosti fotografování	22
1.1.6 Ukládání, prezentace a úpravy fotografií	32
1.2 FOTOGRAFOVÁNÍ DIVOKÉ PŘÍRODY A WILDLIFE	34
1.2.1 Co je wildlife	34
1.2.2 Snaha o propojení lepšího chápání přírody	35
1.2.3 Krátké příběhy o vzniku několika mých fotografií	37
1.3 FOTOGRAFICKÉ VZORY A INSPIRACE	40
1.3.1 Má fotografická cesta	42
2 DIDAKTICKY – VÝZKUMNÁ ČÁST	46
2.1 Výzkum v dětském oddíle Ranger	47
ZÁVĚR	59
BIBLIOGRAFIE	60
SLOVNÍK POJMŮ	61
SEZNAM PŘÍLOH	64

NÁZEV:

Digitální fotografie – fotografování přírody

AUTOR:

Roman Neckář

KATEDRA:

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

VEDOUČÍ PRÁCE:

Mgr. Jiří Hanuš

ANOTACE

Tato bakalářská práce „Digitální fotografie – wildlife“ se zabývá tématem fotografování divoké přírody. První část technologie fotografie a příslušenství pojednává o historii a fotografii, popisuje rozdíl mezi klasickou a digitální fotografií, vybavením s ní související a fotografickými styly. Dále obsahuje popis mé fotografické cesty, fotografické vzory, ukázkou mých fotografií s popisem vzniku, filozofický pohled na fotografii. Druhá, didakticky-výzkumná část, popisuje roční hostování v dětském oddíle Ranger při Národním parku České Švýcarsko. Zde byla v devíti lekcích vysvětlena a předvedena problematika digitální fotografie, cílená na fotografování divoké přírody a manuální zvládnutí fotografického vybavení.

Cílem této práce je seznámení s digitální fotografií a uvedením do odvětví fotografování divoké přírody. Odhalení křehké rovnováhy ekologického soužití člověka a přírody.

KLÍČOVÁ SLOVA

Digitální fotografie, divoká příroda, klasická fotografie, historie fotografie, fotoaparát.

TITLE:

Digital Photograph – Wildlife

AUTHOR:

Roman Neckář

DEPARTMENT:

Charles University in Prag, Faculty of Education

SUPERVISOR:

Mgr. Jiří Hanuš

ANOTATION

This bachelors thesis „Digital Photograph – Wildlife“ engages in taking photographs of a wildnature. The first part of the thesis “Technology of photography and an accessories“ focuses on a history of photography, describes differences between a classical and a digital photography, a necessary equipment related to this activity and photographic styles. It includes a description of my own photographic way, examples of photographs, a presentation of my creation with a legend of origin and a philosophical view of a photography. The second part of the thesis, didactical-research part, describes one-year guesting on children's group „Ranger“ in the National Park Bohemian Switzerland. There was explained and demonstrated in nine lessons an issue of a digital photography, focused on taking photographs of a wildnature and a manual managing of the equipment for taking photographs.

The aim of this thesis is acquainting with a digital photography and an introduction into photography of a wildnature. The revelation of a fragile balance of an environmental coexistence between human and nature.

KEYWORDS

Digital Photography, wildlife, classical Photography, history of Photography, camera.

ÚVOD

Tato práce má za úkol seznámit s pojmem digitální fotografie – fotografováním divoké přírody, které se v dnešní době stává vyhledávaným a rozšířeným koníčkem, někdy dokonce zaměstnáním, protože vše má svou historii, i fotografie si zaslouží představit tu svou, která začíná již s prvními lidmi na Zemi. Digitální fotografie je nejmladší z fotografií a díky stále novějším technologiím vznikají další a další odvětví fotografie. Od mládí se pohybuji v přírodě a pozoruji její proměny. Osm let i s fotoaparátem, soustředím se na dokumentační formu krajiny, fauny a flóry. Popíši zde jednotlivá odvětví fotografování přírody, vybavení s nimi související a postupy, jak dosáhnout uspokojivých výsledků. Představím svou fotografickou dráhu vzory, které mě inspirují a odbočím i do oblasti filosofie fotografie.

Fotografování přírody je těsně spjato s pobytem v přírodě. To lze díky dodržování jistých pravidel a nastudování odborných znalostí. Tímto se dostávám k ekologickému tématu (otázka soužití organismů v konkrétní oblasti). Svě zkušenosti jsem se rozhodl zhodnotit v přírodovědném oddíle Ranger organizovaným Národním parkem České Švýcarsko. Oddíl navštěvují děti věkové kategorie od šesti do třinácti let. S fotoaparátem měly již obecné zkušenosti z domova, proto jsem se rozhodl ukázat jim různé směry fotografování přírody a rozšířit povědomí o technice fotografování a pochopení přírody. V současné době pokračuji v dokumentační tvorbě, do které se snažím zakomponovat výtvarný záměr.

1. TEORETICKÁ ČÁST

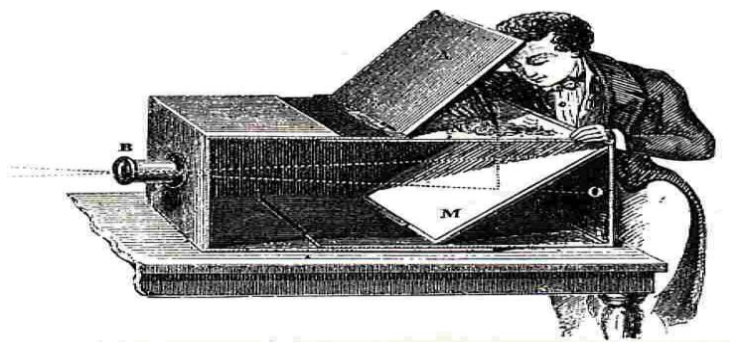
1.1 TECHNOLOGIE FOTOGRAFIE A PŘÍSLUŠENSTVÍ

1.1.1 Historie a filozofie fotografie

Touha zaznamenat výjevy a okamžiky ze života sahá až k počátkům lidského věku. Nejstarší kresby uhlím (Chauvet ve Francii) pocházejí z doby před 32000 lety. První lidé se snažili uchovat důležité okamžiky ze života a dění kolem sebe. Kresby na zdech sloužily k rituálním účelům, dodání převahy nad lovenou kořistí, nebo jako encyklopedie fauny. Ten kdo dovedl zaznamenávat obrazy, byl společenstvím velmi vážený. Uběhlo tisíce let, než lidé dokázali využít světla ve svůj prospěch a pomocí chemie zobrazit scény na papíře

O fotografické zobrazování vzrostl zájem v polovině 19. století. Výrazný podíl na oblibě měla její schopnost zachytit drobné detaily. Tak se i důstojní pánové vydali fotografovat krajinu, architekturu a vše, co vydrželo stát na jednom místě. Nastala doba, kdy se z obyčejného člověka stává člověk umělecky uvažující.

„Fotoaparát je technické zařízení umožňující zachytit obraz snímané skutečnosti optickou projekcí na fotografickou citlivou vrstvu. Vývoj začal již na počátku minulého století, roku 1802 byla použita camera obscura k vykreslení obrazu.“

Obrázek 1: Camera obscura (zdroj internet: <http://thedelightsofseeing.blogspot.cz/2010/10/pinhole-photography-and-camera-obscura.html>.)

Názvy jako fotografie, negativ, pozitiv, zavedl v roce 1839 n. l. sir John Herschel (1792-1871). V roce 1902 byl vypočítán objektiv Tessar a dochází ke zdokonalování citlivé vrstvy (1908 patent na barevnou citlivou vrstvu). V druhé polovině 20. století jsou zdokonalovány systémy měření světla a další technické parametry fotopřístrojů.

Firma Minolta roku 1985 uvedla na trh první jednookou kinofilmovou zrcadlovku vybavenou autofokusem. V 90. letech je vyvinut systém APS, digitální fotografie.

Podle druhu použité citlivé vrstvy rozlišujeme základní fotografické systémy:

- klasická fotografie*
- APS*
- digitální fotografie*

Podle konstrukce:

- kompaktní fotoaparáty*
- jednooké zrcadlovky*
- měchové přístroje*

Podle velikosti formátu:

- kinofilmové přístroje*
- přístroje na střední formát*
- velkoformátové přístroje“¹*

Camera obscura byla poprvé použita před mnoha lety, od té doby se, ale princip přístroje výrazně nezměnil. Camerou obscurou se ve svých náčrtcích zabýval i velký italský umělec a vynálezce Leonardo da Vinci, stal se ikonou své doby. Jeho výtvarná tvorba inspirovala a neustále inspiruje nespočet umělců.

„Vynález fotografie je právě tak rozhodující historickou událostí, jako byl vynález písma. Výsledný obraz zpracovaný z techniky nazýváme technickým obrazem. Není umělecké, vědecké nebo politické aktivity, která by k nim nesměřovala. Není každodenního jednání, které by nechtělo být fotografováno, filmováno, nahráváno na video. Neboť všechno chce zůstat v paměti věčně a být věčně opakovatelné. Všechno dění dnes směřuje na obrazovku, na filmové plátno, na fotografii, aby se tak stalo věčnou konfigurací.“²

---

¹ PINĎÁK, M., Olomouc: Rubico, 2001, s. 24.

² FLUSSER, V., Praha: Hynek, 2004, s. 15.

Za aparáty a přístroji jsou skryty záměry a zájmy. Základní kategorií industriální společnosti je práce: Nástroje a stroje vykonávají práci tím, že vytrhávají předměty z přírody a informují je, to znamená: mění svět. Ale aparáty nevykonávají práci v tomto smyslu. Jejich záměrem není změnit svět, ale změnit význam světa. Jejich záměr je symbolický. Fotograf sice nepracuje, ale cosi přece dělá: Vytváří, manipuluje a shromažďuje symboly.³

Fotografické gesto je lovecký pohyb, při němž fotograf a aparát splývají v jedinou nedělitelnou funkci. Loví nové věcné konfigurace, dosud nevidané situace, vše, co je nepravděpodobné, informace. Výsledkem fotografického gesta jsou fotografie, tak jak na nás v současné době dorážejí ze všech stran.⁴

Záměrem fotografa je: zakódovat fotografovy pojmy světa do obrazů, použít při tom fotoaparátu, ukázat druhým obrazy, které takto vznikly, aby jim mohly sloužit jako modely pro jejich prožívání, poznávání, hodnocení a jednání. Sestavit tyto modely tak, aby byly co možná nejtrvalejší. Záměrem fotografa je informovat druhé a zapsat se svými fotografiemi navždycky do jejich paměti.⁵

1.1.2 Klasická a digitální fotografie

Zásady skladby obrazu, kompozice i techniky snímání jsou stejné u klasické i digitální fotografie.

„U klasické fotografie je film současně citlivým materiálem (senzorem) i nositelem záznamu obrazu a to obrazu analogového. Digitální fotografie naproti tomu má zvlášť senzor a zvlášť záznamové médium. Senzor je rozdělen na velmi malé plošky – elementy, které jsou schopné zaznamenat úroveň jasu v tomto místě obrazu. Obraz je tvořen mozaikou těchto elementů, jejichž polohu a úroveň jasu je možné vyjádřit číselně, tedy digitálně. Sensory nejsou schopné zaznamenat barvy. Pro získání barevného obrazu proto musíme před elementy (buňky) senzoru umístit různé barevné filtry.

---

³ FLUSSER, V., Praha: Hynek, 2004, s. 19.

⁴ Tamtéž, s. 32.

⁵ Tamtéž, s. 38.

Nejčastější filtrem je systém RGB, kde ve čtverci buněk je jedna opatřena filtrem červeným (R), jedna modrým (B), a dvě buňky s filtry zelenými (G).“

R	G
G	B

„Jako každé elektronické zařízení tak i digitální záznam obrazu vykazuje tzv. šum, tj. náhodná složka signálu vznikající v senzoru různými vlivy (nerovnoměrnosti struktury, teplotními kmity krystalové mřížky, transportem náboje ze senzoru).“⁶

Pro pořízení kvalitních snímků je zásadní optika, proto by na ní měl být kladen velký důraz. Snímání digitálním přístrojem může přinést následující problémy:

- v oblastech s vyššími jasy dochází ke ztrátě kresby s ohledem na nižší expoziční pružnost senzorů
- vysoký kontrast
- prodleva při záznamu obrazových dat, zvláště při velkém objemu dat
- vysoká spotřeba elektrické energie
- náročnost na kapacitu záznamového média⁷

Černobílá fotografie

Stála u zrodu fotografie, zasloužili se o ni v roce 1839 Louis Jacques Mandé Daguerre ve Francii a William Henry Fox Talbot v Anglii. Nezávisle na sobě nahlásili objev dvou nových procesů. Ty byly pojmenovány po svých zakladatelích daguerrotypie a talbotypie (kalotypie).⁸

„Prchavé okamžiky byly zachycovány na kov a na papír. Daguerrotypie byla oblíbenější zpočátku, přestože byla nereprodukovatelným pozitivním obrazem kovu. Talbotův proces se vžíval pomaleji, ale brzy se stal základem všeho budoucího

⁶ HONSKUS, J., Praha: Pražská fotografická škola, 2004, s. 280-281.

⁷ Tamtéž, s. 283.

⁸ OLSENIUS, R., Praha: Sanoma magazines, 2005, s. 10.

*fotografování. Talbot nás naučil, jak vzít negativní snímek, otisknout jej na chemicky ošetřený papír a vytvořit tak pozitivní obraz.*⁹

Jak již bylo výše uvedeno, obyčejný člověk začal s fotoaparátem přistupovat ke každodenním výjevům umělecky. Dnešní technika pokročila výrazně kupředu, ale stále není černobílá fotografie jednoduchou volbou. Svět překypujícími barvami, hloubkami a odstíny pestré škály není snadné zachytit do palety odstínů šedi. Pro fotografa představuje přepnout své barevné vidění na černobílé, pro fotografovanou scénu velkou dávku cviku zkušeností a představivosti. Digitalizace a následné úpravy v počítači to přeci jen trochu usnadnily. Stačí pár kliknutí myši. Otázkou je, jak se na tuto fotografii dívat. Černobílá fotografie má mezi fotografie a nejen mezi nimi status umělecké, přeci jen to nedokáže každý, přepnout se do módu odstínů šedi a vytvořit působivou fotografii.

Ještě nedávno nebyla fotografie považována za součást světa umění, proto je s podivem tvrzení některých lidí, kteří považují digitální fotografii za méně uměleckou. I když jde pouze o změnu procesu záznamu, záleží na vidění a ztvárnění snímku fotografem.

*„My vidíme svět barevně, takže odstíny šedi, které tvoří dohromady černobílý obrázek, nabízejí abstraktnější pohled na realitu, nepopisují, ale interpretují.“*¹⁰

---

⁹ OLSENIUS, R., Praha: Sanoma magazines, 2005, s. 11.

¹⁰ CAPUTO, R., Praha: Sanoma Magazines, 2001, s. 160.

1.1.3 Volba vhodného fotoaparátu a příslušenství

Obrázek 2: Fotograf s vybavením

Současná tržní nabídka je velmi bohatá a členitá. Umožňuje i náročnému uživateli velký výběr fototechniky a jejího příslušenství. Na druhou stranu se stává někdy nepřehlednou a stále více lidí se obrací na fotografy o radu, co si mají pořídit. Základní pilíř wildlife a fotografie samotné je fotografický přístroj s objektivem.

Fotografovat se dá velkým množstvím přístrojů k tomu vyrobených a přizpůsobených. Vybrat si ten pravý je někdy opravdová věda. Měl by rozhodnout záměr, co chceme fotografovat. Zde je uvedeno pár bodů, na které se zaměřit při výběru fotoaparátu:

Kompaktní fotoaparáty: obrazový senzor by měl mít alespoň 5 megapixelů (lze z něho kvalitně tisknout fotografie rozměru 20 x 25), objektiv s optickým zoomem, fotoaparát by měl mít možnost manuálního ovládání. Dostatečně velký LCD displej pro kontrolu snímků, baterie s delší dobou životnosti. Měl by mít paměťovou kartu, která je snadno dostupná.¹¹

---

¹¹ CLARK, R., Knižní klub: Praha, 2009, s. 8.

Digitální jednooké zrcadlovky: úplný systém objektivů, blesků a příslušenství, možnost fotografování ve formátech JPEG a RAW, plný rozsah automatického a manuálního nastavení, včetně možnosti ručně volit rychlost závěrky, clonu, vyvážení barev a citlivost ISO. Vestavěnou dioptrickou korekci pro ostrý obraz v hledáčku, obrazový senzor s rozlišením nejméně 6 megapixelů. Velký LCD displej, dlouhou životnost baterií, možnost přímého připojení do počítače, použití běžných paměťových karet.¹²

Pro fotografování divoké přírody se zaměřením na zvířata je zapotřebí zrcadlovka s teleobjektivem nebo kompaktní fotoaparát s velkým optickým zoomem. Novou a rozšiřující se možností je digiscoping (fotografování přes pozorovací dalekohled na stativu kompaktním fotoaparátem, nebo zrcadlovkou). Výhodou kompaktních fotoaparátů je nízká pořizovací cena. Digitální technika, která se velmi přibližuje obrazové kvalitě kinofilmu, je výrazně levnější a neustále se zdokonaluje. Na fotografování krajiny či nepohybujících se objektů, jako jsou květiny nebo hmyz, postačí kompaktní fotoaparáty. Dokonce i lepší mobilní telefony (kvalita obrazu není tak dobrá). Fotoaparát vybíráme podle toho, do jakého formátu lze ukládat pořízená data (JPEG, RAW). Formát RAW umožňuje získat z pořízeného snímku maximální množství nezpracovaných (surových) dat a následně je zpracovat v počítači. Poskytuje možnost částečného napravení nepřesného nastavení fotoaparátu při vzniku snímku.

Fotografování se aktivně věnuji osm let a vyzkoušel jsem jak kompaktní digitální a kinofilmové fotoaparáty, tak i digitální a kinofilmové zrcadlovky. Digitální zrcadlovku bych doporučil lidem, kteří fotografování přírody věnují svůj čas, srdce a úsilí. Odměnou jim budou krásné kvalitní snímky. Dnes jsou ceny příznivé a mohou si je pořídit i amatérští fotografové, ještě do nedávna to bylo vybavení profesionálů. Fotoaparát jsem vybíral tak, že jsem četl recenze v odborných časopisech a na internetu, když jsem byl na vážkách mezi dvěma fotoaparáty, vybral jsem si ten, který mě zaujal tvarem.

Objektiv je nejdůležitější součástí fotoaparátu. Závisí na něm kvalita fotografie a možnosti fotografování.

---

¹² CLARK, R., Knižní klub: Praha, 2009, s. 11.

„Objektivy se skládají z optických prvků (spojných a rozptylných), které jsou tvarovány tak, aby soustřeďovaly světelné paprsky do jednoho společného bodu (film, snímač). Aby vznikl ostrý obraz, musí mít objektiv vysokou rozlišovací schopnost (schopnost jasně zobrazit složitý detail) a dobrý kontrast (schopnost určit rozdíl mezi světlou a tmavou plochou). Množství světla prošlého objektivem závisí na velikosti irisové clony uvnitř objektivu. Velikost objektu v záběru je určena objektivem. Teleobjektivy jsou sestrojeny pro zvětšování vzdálených objektů.“¹³

Základní typy objektivů:

Širokoúhlé objektivy- pojmu širší rozsah obrazu, je rozšířená nebo neúměrná perspektiva a příležitostné sbíhání linií.

Teleobjektivy- umožňují fotografovat na větší vzdálenost, mají úzký úhel záběru a zhuštěnou perspektivu, malou hloubku ostrosti.

Zoomové objektivy- jsou těžší a rozměrnější, mají menší světelnost, kvalita optiky je nižší.

U objektivů vždy platí čím dražší, tím je kvalitnější. Volba objektivu připadala donedávna pouze zrcadlovkám. Dnes tuto možnost mají i kompaktní fotoaparáty.

K fotografování větších zvířat při toulkách přírodou jsou vhodné 100–300mm objektivy při světelnosti do f 5,6. Kvalitnější a dražší jsou pevná skla 200–1200mm při světelnosti f 4. Zde se cena šplhá do závratných výšin nového automobilu. Při fotografování z objektivů 400mm a výše je nutný stativ. Díky své větší váze nejsou příliš vhodné na delší toulky přírodou. Pro fotografování krajiny jsou širokoúhlé objektivy. Obsáhnou širší rozsah fotografované krajiny. Na hmyz a květiny je vhodný makro objektiv (nebo předsádka na objektiv), který fotí v rozlišení 1:1. Objektivy je možné prodloužit konvertory (1,4 x nebo 2x). Toto se vyplatí u objektivů se světelností do f 4. Přidáním konvertoru se snižuje světelnost objektivu. Objektivy se stabilizátorem obrazu snižují chvění při focení. Zoomové objektivy 27–300mm jsou universální pro širší oblast použití.

---

¹³ CAPUTO, R., Praha: Sanoma Magazines, 2001, s. 54-55.

Stativ

Při zhoršených fotografických podmínkách, kdy vycházejí delší časy závěrky, dochází k pohybové neostrosti fotoaparátu a snímky jsou rozmazány. Zde přichází na pomoc stativ. Drží fotoaparát pevně a zabraňuje vibracím, díky němuž jsou fotografie ostřejší. Následně si můžeme dovolit jakoukoliv citlivost filmu či clonu a čas závěrky, který lépe vyhovuje vyjádření znázornění objektu či situace při dlouhé expozici.¹⁴

Při výběru stativu je třeba dbát na váhu fotoaparátu s objektivem. Důležitá je i váha stativu, nosit ho celý den se vším fotografickým vybavením, není moc příjemné. I zde platí, že čím lehčí, tím dražší. Materiál Carbon je lepší než hliník. Stativy se dělí podle množství nohou na tripody(3 nohy), monopody (1noha). Stativy jsou skládací, aby zabraly co nejméně místa. Důležitý je i výběr stativové hlavy, která by měla umožňovat bezpečné a rychlé uchycení a ovládání fotoaparátu.

Druhy stativových hlav:

- kulová: umožňuje pohyb do všech stran,
- gimbal: pro velké teleobjektivy,
- videohlava: dvojcestná ovládá směr vertikální a horizontální.

Ještě jsou zde alternativní stativy, které je možné upevňovat na sklo v automobilu. Bean bag- pytlík naplněný rýží, který slouží jako opora a vytvaruje se podle terénu a objektivu.

Dálkové spouště

Ve chvílích, kdy hrozí rozechvění fotoaparátu, nebo pokud to ruší fotografovaný objekt, přicházejí na pomoc dva druhy spouští, bezdrátová a kabelová. Uplatnění pro bezdrátové a kabelové spouště je při fotografování na místech, o kterých víme, že se na něm objekt určitě objeví (nory jezevců, lišek, obydlené dutiny, kaliště a napajedla), není vhodné rušit zvířata při hnízdění.

---

¹⁴ CAPUTO, R., Praha: Sanoma Magazines, 2001, s. 150.

Další věci usnadňující fotografování

Fotobatoh

Musí být dostatečně pevný a odolný, musí dobře sedět na zádech a hlavně musí být dost prostorný. Není k zahození možnost připnutí dalšího příslušenství (stativu nebo oblečení). Fotografové využívají tři různé druhy fotobrašen. *Malou* na krátké vycházky, *velkou* pro náročnější práci a *batoh na záda* pro výlety do terénu.

Fotobatohy a brašny mají různé provedení a tvar. *Brašna přes rameno* je mobilnější a lze ji využít při fotografování v davu lidí nebo tam, kde potřebujeme mít rychlý přístup k vybavení. *Fotobatoh* snadno přenáší těžší výbava, neplete se při fotografování. Nevýhodou zůstává, že se musí celý batoh sundat, když je potřeba z něho něco vyndat. *Mimořádně odolná pouzdra* lze využít při cestování letadlem nebo automobilem, polstrování uvnitř lépe chrání fotovýbavu a obal vydrží více nárazů než brašny. *Fotovešty* jsou vhodné pro okamžitou akci, kde je potřeba mít vše blízko po ruce a možnost rychle měnit vybavení.

Blesky

Umožňují vytvořit jasně osvětlené, dobře zbarvené snímky bez nutnosti použít stativu.

„Hlavní typy blesků: Plně manuální – nelze u něho zpravidla ovládat výkon. Fotograf musí provést veškerá nastavení ručně.

Automatický – využívá externí senzor na těle blesku, který vyhodnocuje odražené světlo.

Blesk TTL – měří skrz objektiv. Zabudovaný snímač čte světlo, které dopadá na snímač a mikroprocesor řídí délku záblesku k získání správné expozice.“¹⁵

„Hlavní problém s bleskem v exteriéru spočívá v tom, že umělé osvětlení může přehlušit přirozené okolní světlo, takže výsledný obraz bude příliš tvrdý. Ve slunečných

---

¹⁵ CAPUTO, R., Praha: Sanoma Magazines, 2001, s. 97.

*dnech omezte výkon blesku na minimum tak, aby malé množství světla stačilo právě jen na prosvětlení stínů. Zachovejte měkký stín, aby objekt nebyl všude rozzářený.*¹⁶

*„Blesk ztrácí účinek u vzdálených objektů, a to kvůli zákonu o úbytku světla se čtvercem vzdálenosti. Když zdvojnásobíte vzdálenost od světelného zdroje, světlo dopadající na objekt má pouze čtvrtinovou intenzitu. Když vzdálenost ztrojnásobíte, intenzita klesne na jednu devítinu. Technika focení s blesky různých typů je velmi dobře popsána v knize National Geographic: Škola fotografování od Roberta Caputa.*¹⁷ Fotografování s bleskem pro potřeby wildlife není moc využitelné. Snad jen v noci či v jeskyních s rizikem okamžitého vyplašení fotografovaného objektu.

Expozice a expozimetry

Expozimetry zabudované ve fotografickém přístroji měří intenzitu světla odraženého od objektu a určí kombinaci času závěrky a clonového čísla, která zajistí „správnou“ expozici. Na tento postup se však nelze stoprocentně spolehnout. Je-li na zamýšleném snímku příliš tmavá nebo příliš světlá oblast, expozimetr bude mít snahu scénu přexponovat nebo podexponovat (ztmavit nebo zesvětlit) a zde je zapotřebí korekce expozice.

Nejjednodušší metoda docílení správné expozice je, najít si ve snímané části oblast středního tónu, namířit na ni objektivem, zaostřit a odečíst hodnotu z expozimetru. Pak přesměrovat objektiv na vybranou kompozici a použít expoziční hodnoty z předtím změřené oblasti. Pokud je obloha zářivě jasná, provede se měření jenom na zbytek scény.

V dnešních fotoaparátech jsou zabudované 3 typy expozimetrů měřících odražené světlo.:

Měření se zdůrazněným středem- odečítají světlo z celkové plochy, kterou vidíte hledáčkem, ale dávají přednost objektům, které jsou blízko středu, takže například ignorují extrémně jasnou oblohu v horní části scény.

---

¹⁶ CAPUTO, R., Praha: Sanoma Magazines, 2001, s. 101.

¹⁷ Tamtéž, s. 105.

Bodové měření expozice- měří světlo odražené od mnohem menší plochy obrazu, takže můžete odečíst údaj z nějakého malého specifického místa.

Multisegmentové měření- (multizonální, matricové, plástvové) vyhodnocují světelnost obrazu a nastavení parametrů je řízeno programem.¹⁸

Paměťové karty

Je dostupné velké množství karet v různých velikostech a rychlostech zápisu dat za přijatelnou cenu. Výběr karty se odvíjí od toho, jak velké snímky budeme pořizovat a zdali používáme více sekvenční snímání. Pak se vyplatí investovat do karet s rychlejším zápisem a větší velikostí. Výrobci fotoaparátů mají ve svých produktech různé typy paměťových karet (Compact Flash, Memory Stick Duo, micro SDHC, micro SDXC, SD, SDHC, SDXC,...).

Vhodná maskovací zařízení na fotoaparát a fotografa

Umožňuje skrýt materiál a fotografa před zraky fotografovaného objektu. Vyplatí se i dobrá ochrana proti dešti. Dobrý fotograf zvířat se v přírodě dokáže skrýt a pohybovat jako vojenský odstřelovač. Pro fotografování vodního ptactva se používají maskované foto vory, spolu s rybářskými brodicími holinami nebo neoprénovými kombinézami. Fotografické kryty se stavějí v oblastech hojnějšího výskytu fotografovaného druhu. Zvěř si na kryt musí zvyknout, nemusí se to, ale vždy podařit. Fotografický kryt umožňuje dostat se k objektům na bližší vzdálenost a pořídit lepší snímky. Vyžaduje to hodiny čekání a sebekázně.

1.1.4 Jak pořídit dobré snímky-fotografické postupy

Kvalitní objektiv, správné zaostření, použitá clona, doba expozice, použité ISO, atmosférické vlivy-toto jsou faktory a prostředky potřebné k pořízení dobrých snímků.

Mnoho situací, které chceme v přírodě fotografovat, se odehrává za snížených světelných podmínek. Zde je zapotřebí mít kvalitní objektiv s dobrou světelností. Pokud přidáme clonu pro zlepšení kresby, prodloužíme expoziční časy. Tím nám, ale stoupá

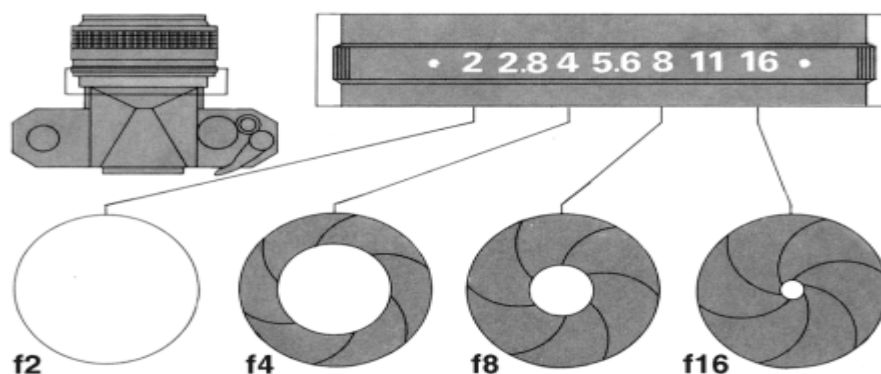
---

¹⁸ CAPUTO, R., Praha: Sanoma Magazines, 2001, s. 141.

riziko neostrosti snímku vlivem pohybu při expozici. Pokud fotografujeme zvířata, zaostřujeme jim na oči, ty vyjadřují záměr, náladu a zaujetí.

„Hloubka ostrosti roste se vzdáleností fotografovaného objektu, čím je objekt dále, tím je hloubka ostrosti větší. Hloubka ostrosti se zmenšuje s rostoucí ohniskovou vzdáleností. Hloubka ostrosti roste i se zvyšujícím se clonovým číslem. Přidáním clony hloubku ostrosti zvyšujeme.“¹⁹

„Clonová čísla měří velikost otevření neboli apertury na čočce. Pozor na to, že čím větší je clonové číslo, tím menší je apertura/větší clona. Čím menší clonové číslo, tím větší apertura/menší clona a tím víc světla čočka propustí k obrazovému senzoru.“

Obrázek 3: Clona a clonová čísla (zdroj internet: www.milijemefotografii.cz)

Obecně platí, že na krátké vzdálenosti se musí clonit víc, kdežto na vzdálenost delší můžeme použít clonu menší. Klíčovou roli na výsledné ostrosti hraje také expoziční čas. Čím kratší expoziční čas zvolíme, tím větší je šance na pořízení ostrého snímku.“²⁰

„Expozice je množství světla nutného k zaznamenání obrazu na senzoru digitálního fotoaparátu. Senzor je pevná elektronická součástka, která místo filmu přeměňuje světlo na vzorec elektrických nábojů, a ten se převádí do digitálních dat. Ovládá se trojím nastavením: citlivostí senzoru (ISO), rychlostí závěrky a aperturou čočky (clonou). Expozici ovlivňuje kombinace rychlosti závěrky a clony. Rychlost závěrky je časový

¹⁹ STACH, R., Brno: Zoner Press, 2011, s. 41.

²⁰ Tamtéž, s. 42.

*interval, po který závěrka zůstává otevřená, aby nahrála světlo na senzor. Apertura čočky/clona rozhoduje o tom, kolik světla čočka vypustí dovnitř.*²¹

Neexistuje jednouchá definice správné expozice. V podstatě je dobrá expozice taková, která pravdivě zobrazuje to, co vidělo naše oko. Přitom by měl být rozeznatelný nějaký detail či struktura.

Fotoaparát měří odražené světlo, záleží tedy na kontrastech mezi pozadím a fotografovaným objektem.

Postup pro úpravu při fotografování v automatických režimech. Pokud je fotografovaný objekt světlý na tmavém pozadí, nastavíme korekci expozice do mínusu. Pro tmavý objekt na světlém pozadí naopak do plusu. Také záleží na tom, jak velkou plochu z celkového snímku fotografovaný objekt zabírá a jaký způsob měření expozice máme na fotoaparátu nastavený.²²

Se správným nastavením expozice souvisí správné nastavení vyvážení bílé. To lze nastavit podle symbolů ve fotoaparátu nebo pomocí šedé destičky, kterou vyfotografujeme ve stejném světle, jaké dopadá na fotografovaný objekt a pomocí funkce ve fotoaparátu ruční vyvážení bílé. Ruční vyvážení bílé si tuto hodnotu nastavení uchová pro další snímky.²³

1.1.5 Možnosti fotografování

Technika a vybavení potřebné pro fotografování se liší podle fotografovaného záměru. Někde lze zařízení použít u více stylů fotografování.

Krajina

Krajina neustále mění svůj vzhled, světelné podmínky jsou pokaždé jiné, a proto se stává vděčným objektem pro fotografování přírodních scenérií. Emotivní, výtvarné, dokumentární a historické snímky krajiny zdobí zdi obydlí, pracovních místností, či pracovních ploch počítačů. Snímky krajiny v nás vyvolávají emoce a navazují pocit

---

²¹ CLARK, R., Praha: Knižní klub, 2009, s. 15.

²² STACH, R., Brno: Zoner Press, 2011, s. 46.

²³ STACH, R., Brno: Zoner Press, 2011, s. 48.

klidu a pohody. Fotografovat krajinu není jednoduché, kromě výtvarného pohledu je zde spousta technických omezení a problémů, které si vyžadují dokonalé zvládnutí fotografické techniky a značné zkušenosti.

„Smyslem fotografie krajiny je:

- *informativní zobrazení krajiny,*
- *postihnutí charakteru určité krajiny,*
- *zobrazením detailů vytvoření “nové reality”,*
- *vyjádření vztahu člověka ke krajině, hlubší pojetí,*
- *pomocí krajiny vyjádřit názory, emoce, představy,*
- *skladebné řešení: cílem je nalezení zajímavého, neobvyklého pohledu na jistý výsek krajiny. “²⁴*

Vytvořit poutavý snímek vyžaduje pečlivé poznávání krajiny a mnoha hodinové vyčkávání na správnou atmosféru a příznivé světelné podmínky. Umět dívat se a vidět v krajině, je důležitější než dokonalá technika.

Hlavní pilíře krajinářské fotografie- správné načasování, světlo a kompozice.

Vybavení: fotoaparát se širokoúhlým objektivem, zoomovým objektivem, stativ, filtry přechodové, polarizační, sluneční clona.

²⁴ HONSKUS, J., Praha: Pražská fotografická škola, 2004, s. 213.

Jak vytvořit skvělou krajinářskou fotografii:

Na fotografiích je třeba maximální hloubka ostrosti, zajímavé popředí (vede pohled do snímku), linie, které vedou oko záběrem (jsou silným kompozičním nástrojem, mají stejnou funkci jako zajímavé popředí). Do krajiny patří pohyb (tekoucí voda, stromy rozhýbané větrem, mraky plynoucí po nebi). Texturu zdůrazníme bočním světlem (zachycujeme 3D scénu 2D fotografickým přístrojem). Nechávejme čarovat atmosféru (mraky, mlha, déšť), fotografujme před svítáním a při východu slunce. Fotografujte siluety (stačí zvolit prioritu clony, která umožňuje dostatečnou hloubku ostrosti, nastavení expozičních hodnot na jasné nebe), vyhledávat různé úhly pohledu.

Fotografování zvířat

Vyžaduje vytrvalost, pohotovost, zkušenosti a fyzickou zdatnost. Jsou třeba speciální znalosti nejen z oboru fotografie, ale také vědomosti stopařské o daném druhu, jeho životním prostředí, společenské chování druhu i mezi různými druhy, denní řád, zvyky. Umět rozeznat náladu a chování zvířete.

Vybavení: objektivy s větší světelností, delšími ohniskovými vzdálenostmi. Stativ, maskovací pomůcky. Největší nároky na výběr fotografova stanoviště.

Je dobré mít jasno v tom, co chceme snímkem vyjádřit. Kompozice snímku je obtížně ovlivnitelná. Tato činnost je velmi časově náročná. Zvířata ve volné přírodě jsou plachá

a použitím teleobjektivu klesá hloubka ostrosti. Narůstá pravděpodobnost rozhýbání a pohybová neostrost. Fotografování v lese za jasného dne je ovlivněné nízkou hladinou osvětlení. Fotografujeme brzy ráno nebo pozdě odpoledne, to je většina zvířat neaktivnější, odpoledne tráví ulovenou potravu a jsou minimálně aktivní. Umění splynout s okolním prostředím je nutností, je to velký krok k úspěchu. Snažit se zachytit nejen zvíře, ale i krajinu, ve které žije.

Jak vytvořit perfektní fotografii zvířat:

Dávejte si velký pozor na ořez (jen celé zvíře, nebo hlavu s plecemi, vše ostatní působí nevyváženým dojmem). Pokud to jen trochu jde, věnujte pozornost vhodnému pozadí (rušivé větvičky, nebo přepaly zkazí fotografii). Hodně také záleží na očích (jejich výrazu, směru pohledu), ideální skupinou pro fotografování je trojice (nebo násobky tří). Čára obzoru by nikdy neměla přetínat ústřední motiv (buď horizont vymazat, nebo ho použít jako orámování snímku). Okolní prostředí má často velký význam (mnohdy si lze udělat dobrou představu v jakém prostředí zvíře žije). Fotografujme na výšku i na šířku, naučme se pracovat s diagonálními liniemi (vedou oči k záměru snímku). Dávejme si pozor na hluchá místa (pohled zvířete by měl směřovat do středu snímku, nikoliv mimo něj), nesmíme zapomenout na tradiční pravidlo třetin (kompozice závisí na autorském záměru).

Digiscoping- je alternativa pro fotografování zvířat, která se v poslední době stává stále častěji využívanou. Jde o pozorování zvířat a ptáků přes teleskop s možností kdykoliv pohotově pořídit snímek (přes nástavec k fotoaparátu). Dostatečně postačuje kompaktní digitální fotoaparát. Na velkou vzdálenost lze pořídit kvalitní fotografie. Digiscoping je nejvíce rozšířen mezi ornitology. Předností digiscopingu je sledování zvířat za jejich únikovou vzdáleností, kdy se chovají přirozeně.²⁵

Při fotografování je nejdůležitější usadit celou soupravu na kvalitní stativ. Chvění se dá eliminovat použitím samospouště s krátkou prodlevou 1-2 vteřiny nebo dálkovou spouští. Takto se ale nedají pořizovat akční snímky (ptáci v letu). Snímek může také pokazit stoupající teplý vzduch, který svým vlněním způsobuje rozostření snímku.

---

²⁵ STACH, R., Brno: Zoner Press, 2011, s. 107.

Z toho důvodu je třeba fotografovat na větší vzdálenost brzy ráno, nebo navečer, kdy chvění vzduchu nebývá tak výrazné.²⁶

„Při výběru kompaktního digitálního fotoaparátu je dobré dát přednost tomu, který je vybaven stabilizátorem obrazu (IS). Abychom předešli výrazné vinětaci (vada objektivu, která se projevuje tmavnutím rohů fotografie) snímků, je třeba zvolit digitální fotoaparát, který má průměr objektivu stejný nebo menší než je průměr okuláru. Další možnosti eliminace je maximální zoomování fotoaparátu. Další problém tvoří správné ostření. Díky velké ohniskové vzdálenosti sestavy je dosaženo jen velmi malé hloubky ostrosti a správné zaostření není snadnou záležitostí. Za dobrých světelných podmínek zvládne digitální kompaktní fotoaparát ostřit přes dalekohled při zapnutém autofokusu (AF). Je-li málo světla, může se hodit manuální ostření.“²⁷

Makrofotografie

Zde získáváme snímky, s větším počtem detailů, než je schopen rozeznat lidský zrak ze vzdálenosti 25 cm. Makroskopické snímky mají měřítko zobrazení na negativu nebo čipu od 1:4 přes 1:1 až 30:1.

²⁶ STACH, R., Brno: Zoner Press, 2011, s. 109.

²⁷ Naše příroda 6/2010, s. 36, ISSN 1803-0092.

Vybavení: makroobjektivy, tubusy, mezikroužky, měchová zařízení, předsádky, umělá pozadí, stínidla, odrazové plochy, stativy a stativové hlavy na makrofotografii.

„U makrofotografie musí být člověk trpělivý a pečlivý, objekt musí být dobře nasvícen. Pokud fotografujeme hmyz nebo jiné pohybující se objekty, musí být člověk pohotový. Na fotografování máme tyto možnosti, použít makroobjektiv, nebo mezikroužky, případně měchové zařízení nebo předsádkové čočky.

Používání makroobjektivů je nejjednodušší a nejrychlejší, ale zároveň nejdražší. Nabízejí nejvyšší obrazovou kvalitu a přenášejí větší množství světla než ostatní způsoby fotografování detailů. Nejoblíbenější ohniskové vzdálenosti jsou 55mm a 105mm.²⁸

Měchová zařízení a mezikroužky vzdálí objektiv od čipu a tím znásobí zvětšení. Fotografování je nepraktické, ale levné a umožní pořídit dobré snímky. Zvětšená vzdálenost mezi objektivem a filmem (čipem) způsobuje ztrátu světelnosti, a proto mohou nastat potíže s expozicí.“²⁹

Předsádkové čočky pro makrofotografii jsou tím nejlevnějším způsobem, jak dosáhnout dobrých makrofotografií. Jedná se o zvětšovací prvky, které lze snadno připevnit na objektiv podobně jako filtr. Pro dosažení co nejostřejšího snímku při použití předsádkových čoček zvolíme clonou f 8 nebo větší. Dělená předsádková čočka, jejíž polovina je zvětšovacím sklem a druhá je normální, se využívá, když chceme v popředí vyfotografovat objekt z extrémní blízkosti a zároveň chceme zachytit normální pozadí.

Čím blíže je fotografovaný objekt k fotoaparátu, tím menší bude hloubka ostrosti. Jakýkoliv pohyb fotoaparátu nebo objektu se při snímcích z extrémně malé vzdálenosti mnohonásobně zvětší a objekt rozostří. Když fotografujeme z extrémně malé vzdálenosti, vyhledáváme strukturu objektu (kůru stromů, rosu na listu).³⁰

Výjev a reportáž

---

²⁸ CAPUTO, R., Praha: Sanoma Magazines, 2001, s. 254.

²⁹ Tamtéž, s. 256.

³⁰ CAPUTO, R., Praha: Sanoma Magazines, 2001, s. 257.

„Výjevem je fotografické zobrazení člověka (objektu) v pohybu, v akci, zobrazení události, procesu, při nichž dochází k interakci, vzájemnému jednání nebo vztahu dvou, či více osob (objektů), obvykle, když situace kulminují (rozhodující okamžik). Výjev je základem reportáže. Fotografická reportáž je informativní zobrazení, sdělení o nějaké události, ději či tématu formou několika snímků, které vylíčí aktuální událost, děj, proces, které jsou pro většinu lidí místně nebo časově nedostupné. Musí být autentická, může obsahovat autorův postoj, stanovisko, ale postoj nesmí být na úkor základních faktů. Reportáž musí poskytovat podstatné údaje, aby si divák mohl vytvořit svůj názor. Reportáž má být korektní, musí informovat nezkrášeně, nesmí být propagandou ani komentářem. Nesmíme zaměňovat názor nebo přání za fakta. Jednotlivé snímky musí vytvořit jednotný celek. Reportáž musí být poutavá námětem i zpracováním. Výjev a reportáž musí mít informativní složku. Emotivní složku tedy, když zobrazují emotivní vztahy, děje, dramata. Výtvarné prvky nesmí být na úkor informační obsažnosti a korektnosti. Charakteristické je, že snímané scény jsou dynamické, rychle se mění rozmístění aktérů v prostředí i navzájem, vůči směru světla, mění se mimika osob. Musíme obrazově vyjádřit, kdo je na snímku, co dělá, prožívá, cítí. Kde, v jakém prostředí se děj odehrává, nachází, kdy k události, ději, akci došlo. Nejdůležitější pak je, proč jsme zobrazili důvody, souvislosti a cíle našeho zobrazení. Z těchto otázek

*a odpovědí pak vyplyne, jakým způsobem vše vyjádřit a jakou snímkovou technikou toho dosáhnout.*³¹

Vybavení: používáme pohotové fotoaparáty, objektivy o velké světelnosti s proměnlivou vzdáleností.

Při pořizování snímku není čas na nic jiného, než na správné zaostření a stisknutí spouště ve správný okamžik. Fotograf by měl mít předem jasno ve věci, kam až může svým postojem zajít. Měl mít stanovenou hranici mezi slušným a neslušným jednáním. Úcta k lidem, (fauně a flóře) a respektování jejich identity je pojem velmi široký a každý si ho vykládá po svém.

Architektura

Záměrem je zachytit díla současných i dřívějších architektů a stavitelů. Jedná se o zajímavé a významné budovy, jejich skupiny, zajímavé uspořádání, ulice, náměstí, zákoutí, mosty, ale i architektonické detaily, různé doplňky, kašny, sochy. Objekty mají různou velikost, obsahují vertikály, horizontály, šikmé linie, křivky. Nepohybují se, takže můžeme využít libovolnou dobu osvit, rozsah clonových čísel podle našeho cíle a světelných podmínek.

---

³¹ HONSKUS, J., Praha: Pražská fotografická škola, 2004, s. 235.

Vybavení: nároky na technickou kvalitu snímku jsou velmi vysoké, takže architekturu snímáme velkoformátovými fotoaparáty. Fotografujeme převážně ze stativu, uplatní se širokoúhlé objektivy pro široký záběr nebo pro snímání v interiéru. Dlohoohniskové objektivy se používají na zobrazování detailů.

Cílem fotografování architektury je vytvořit věcné, technické zobrazení nebo výtvarné, emotivní řešení, vyjádřit impozantnost, zachytit nezvyklý úhel pohledu.

Nejideálnějším osvětlením je šikmé dopolední nebo odpolední světlo. Nízké slunce dává zajímavé řešení až siluetu. Objekt se nesmí kácet. Využít můžeme záměrné sbíhání svislic pro zvýraznění výšky či hloubky stavby, její impozantnost.

„Obecně máme omezený prostor pro odstup stanoviště, špatné světelné podmínky, eventuálně veliký kontrast. Často se musí scéna dosvítit doplňkovými světly nebo odraznými deskami přisvítit stíny. Musí se ale dbát, abychom neporušili přirozenou světelnou náladu interiéru.“³²

„Další možné úskalí je zastínění okolními budovami. Stíny okolních budov se ovšem dají využít k výraznému výtvarnému účinku snímku. Plastické osvětlení hraje významnou roli v kompozici a výsledný výsledek je tím do značné míry ovlivněn. Důležitým sdělením a výtvarným prvkem je okolí a popředí, které dostává do obrazu měřítko a hloubku prostoru. Použití filtrů je téměř nezbytné (SKYLIGHT,UV). Velmi emotivní a zajímavé jsou noční, podvečerní snímky. Zajímavých výsledků se dosahuje několikanásobnou expozicí jednoho snímku, kdy objekt fotografujeme za denního světla a pak znovu v podvečerní atmosféře. Fotografie interiéru je jedna z nejnáročnějších fotografických činností. V interiéru jsou velké světelné kontrasty, které lze zvládnout někdy jen za pomoci vícenásobné expozice a přisvětlování. Intenzita světla je nízká a expoziční doby se často pohybují v úrovních, kdy dochází již ke značné barevné deformaci.“³³

---

³² HONSKUS, J., Praha: Pražská fotografická škola, 2004, s. 221.

³³ PINĎÁK, M., Olomouc: Rubico, 2001, s. 239.

Portrét

„Nejčastěji fotografovaným námětem je lidská tvář. Jde o zobrazení hlavy v určitém prostředí a s vedlejšími prvky, které portrétovanou osobu dokreslují. Zobrazení lidské tváře má tři aspekty: podoba, charakterizace osoby, výtvarné řešení.

Typy zobrazení lidské tváře, u nichž se uplatňuje různou měrou informativní a výtvarné zobrazení: anatomické zobrazení, podobenka, zakázkový portrét, oficiální portrét, portrét na obálku, charakteristický portrét, reportážní portrét, výtvarná studie hlavy.

U podobenky, zakázkových a reportážních portrétů nám jde o zachycení podoby, výtvarné řešení je u zakázkových portrétů žádoucí, ale není nutné u reportážních. Charakterizace osoby u těchto zobrazení většinou chybí, protože model málokdy známe. Naopak při charakteristickém portrétu nejde ani tak o podobu jako o vystižení vlastností, charakteru, chování, nálady portrétované osoby. Lidská tvář je složitá svým tvarem, strukturou povrchu, pohybem, mimikou. Ve tváři se odráží duševní stav portrétovaného. Prvním krokem při portrétování je ujasnit si, jaký druh zobrazení chceme získat a podle potřeby se seznámit s osobností modelu. Dalším krokem je úprava oděvu, doplňků a účesu. Také je nutné věnovat pozornost líčení. Model musí pochopit cíl naší práce.“³⁴

Modelu musíme nechat možnost vyjádřit vlastní osobnost. Nasvícení je nejdůležitější úkol. Musíme sledovat každé světlo, lesky, stíny na objektu a pozadí. Stíny mohou tvář modelovat, ale také ji mohou zkreslit nebo deformovat. Pro dokreslení charakteru lze využít vhodné doplňky. Prostředí ani doplňky však nesmí na sebe strhnout pozornost, pokud to nebylo záměrem.

Vybavení: vhodný je každý kvalitní fotografický přístroj, objektiv o delší ohniskové vzdálenosti, speciální, měkce zobrazující objektivy pro portrétování.

Portrét snímáme v prostředí ateliéru i exteriéru ze stativu, reportážní snímek z ruky.

---

³⁴ HONSKUS, J., Praha: Pražská fotografická škola, 2004, s. 221.

1.1.6 Ukládání, prezentace a úpravy fotografií

„Malba dnes zemřela,“ prohlásil malíř Paul Delaroche v roce 1840, jakmile poprvé spatřil portrét pořízený daguerrotypii. I když někteří tradicionalisté s obavami očekávají, že digitální fotografie povede k zániku klasické fotografie, zdá se velmi pravděpodobné, že tradiční fotografie bude dál žít s námi i s budoucími generacemi. Digitální zpracování obrázků prostě vytváří pouze nový, stále oblíbenější směr výtvarného řemesla.“³⁵

K osobním počítačům i přímo k fotoaparátům lze připojit tiskárny fotografií, hardware pro stahování, úpravu, prohlížení a prezentaci fotografií, skenery. To umožňuje uživatelům kreativní možnosti vyjádření sebe sama, svých pocitů, nálad, tužeb vložených do vytvořených snímků. Dále je nutné neustále si zvyšovat znalosti obsluhy výše jmenované techniky. Náročnější úpravy fotografií vyžadují hlubší znalosti výtvarného umění.

Ukládání pořízených dat je pro fotografa existenční záležitostí. Dnešní trh nabízí širokou škálu možností:

Paměťové karty, které se hodí jako úložiště na daleké cesty a počítá se každý gram váhy v batohu.

Externí disky, na které se vejde obrovské množství dat. Čím větší obsah dat, tím dražší disky jsou. Po záplavách v Thajsku se jejich cena vyšplhala zpět na značku, ze které se přes rok urputně snažila klesnout.

CD a DVD nosiče speciálně vyrobené pro archivaci dat, zde je nutné data z počítače vypálit na zapisovatelný nosič. CD nosiče jsou kvalitnější a spolehlivější než DVD, které jsou náchylnější k poškození a ztrátě dat.

Úpravy fotografií umožňují mnohé programy, které jsou zpoplatněny, ale existují i volně (bezplatně) šiřitelné. Tyto programy umožňují úpravy fotografií ve formátu JPEG nebo RAW.

---

³⁵ CAPUTO, R., Praha: Sanoma Magazines, 2001, s. 332.

Pro fotografa, který focení nebere na lehkou váhu je nejlepší volbou formát **RAW**. Tento program ukládá surová (nezpracovaná) data, která pak v počítači lze upravovat jako ve vyvolávací komoře. Pokud fotoaparát při focení udělal nějakou chybu, lze ji takto poměrně často opravit. Úskalím je velká náročnost na obsah uložených dat.

Formát **JPEG** nelze již tak markantně ovlivnit při úpravách v počítači. Program Zoner photo studio 15, který používám, umožňuje jako většina ostatních programů ve formátu JPEG upravit úroveň histogramu, oříznutí (výřez fotografie), srovnání horizontu (pokud se fotografie kácí k jedné straně), upravit červené oči, klonovací razítko (umožňuje zbavit se nečistot, rušivých částíček a prvků ve fotografii), převod do černobílé, přidání rámečku, možnost vytvoření kalendáře, složení panoramatické fotografie z více pořízených snímků, vytvoření prezentace na DVD, umístění fotografií do galerií na webu.

Ve formátu RAW upravujeme v expozici: korekci expozice, jas světla, stínů, kontrast, zřetelnost, vyrovnaní bílé, ostrost, tónální křivku. Efekty: barevná korekce, odstíny šedi, HDR stíny a světla a další....

Prezentace fotografií je dnes velmi zjednodušená. Masově se rozrostla na sociálních sítích, kde občas dochází k jejich zneužití. Fotogalerie se rozrostly na webech jako houby po dešti, velká skupina populace prezentuje své podobenky ze svého života a okolí, leckdy na hranici slušnosti, naproti tomu má větší množství lidí možnost zhlédnout práce fotografů.

Má vlastní zkušenost s webovými galeriemi je takováto. Stal jsem se vlastníkem bezplatné webové galerie na stránkách již předem vytvořenými administrátorem. Vložil jsem pouze své fotografie, bylo to zdarma na úkor velkého množství reklam a pomalého chodu. Druhý pokus je ke zhlédnutí na adrese www.neckarwildlife.cz. Zde jsem již zakoupil doménu a svěřil se do rukou odborníka. Stránky jsou podle mých představ a nejsou zahlceny reklamou. Správa fotografií a článků je jednoduchá a přehledná.

Internetové galerie zastíňují návštěvnost výstav v galeriích nebo putovních výstav, které mají doposud nepřekonatelný půvab a umožňují skutečný sociální kontakt oproti virtuálnímu na sociálních sítích. Některé výstavy jsou zpoplatněny, mohou sloužit jako

sbírka pro nějaký projekt na obnovu přírody. Internetové galerie jsou zdarma ke zhlédnutí, je zde větší možnost prodeje vystavených fotografií přes datové banky.

1.2 FOTOGRAFOVÁNÍ DIVOKÉ PŘÍRODY

1.2.1 Co je wildlife

Lze ho nalézt ve všech ekosystémech. Všechny mají zřetelné formy divoké zvěře. Jsou to zvířata a rostliny nedotčené lidským faktorem. Lidé měli v minulosti tendenci oddělit civilizaci z volné přírody v mnoha ohledech, právních, sociálních a morálních hodnot.

Lidé v době kamenné se spoléhali na zvěř a rostliny jako na obživu. Už v této době se daly vyhubit některé druhy zásahem raných lovců.

Fotografie přírody zahrnuje rozsáhlou oblast fotografování mimo úsek vlivu člověka. Pojímá snímky přírodních prvků, jako jsou krajina, divoká příroda, rostliny a detailní záběry přírodních scén a živočichů. Fotografie přírody klade větší důraz na estetickou hodnotu snímku. Fotografie jsou publikovány ve vědeckých, cestovatelských a kulturních časopisech.

Má soukromá definice wildlife: Skupina živých i neživých organizmů v prostředí neovlivněném zásahem člověka řídicího se zákony přírody.

Fotografie mohou zvýšit zájem veřejnosti o ekologickou problematiku. Upozorňují na krásu ale i křehkost života ve volné přírodě.

Velkou část dospělé lidské populace rozzuří slovo ekologie. Okamžitě si vybaví „bláznivé lidi“, co se hromadně poutají ke stromům, lehají si před bagry a nákladní vozidla, blokují stavby dálnic, aktivisty demonstrující bůh ví za co ve jménu ekologie. Díky tomu si většina lidí slovo ekologie zaškatulkovala a mají ho jako něco, co je obtěžuje, nebo omezuje.

Co tedy ekologie opravdu je a jak se vztahuje k digitální fotografii a wildlife.

Vztah ekologie a wildlife zaměření

„Definice: ekologie je věda o vztazích organismů a prostředí, ve kterém žijí a organismů k sobě navzájem.“³⁶

Poháněno publicitou a začleněním do výuky v rámcovém vzdělávacím programu, wildlife turismu a ekoturistiky se rychle staly populárním a generují značný příjem do státní pokladny. Je to výhodné nejen pro rozvojové země. Poskytuje to zemím a oblastem motivaci chránit své bohatství, volně žijící živočichy a rostliny a jejich stanoviště. Bohužel až finanční zisk je příčinou chránit si své přírodní bohatství.

Zničení jednoho druhu zvěře nevede k vyhynutí celého druhu, pokud se na daném stanovišti (oblasti) nevyskytuje poslední populace, nicméně je to úroveň škod, ze kterých již není návratu zpět.

1.2.2 Snaha o propojení lepšího chápání přírody

Prvotním cílem je zvládnutí základní fotografické techniky, která následně vede k hlubšímu zájmu o focení a pohyb v přírodě. Zvyšuje se zájem o prohloubení znalostí techniky, fauny a flory, prostředí, ve kterém žijí, jaký je denní režim. Čím častěji budete v přírodě, tím více budete vnímat změny, proměnlivost a dopad lidské populace na ni.

Naše ekologická výchova je zanedbaná, lidé se venku neumí chovat. To co si do přírody donesou, by si měli zase odnést. Vhodné oblečení a tiché chování by mělo být standardem. Svým neomaleným a rozpínavým chováním lidí se z chráněných území zvířata a rostliny opět vytrácí a lokalita pak slouží pouze ke sportovnímu vyžití. Proč by na území, které je vyčleněno ochraně kriticky ohrožených druhů a má vhodné přírodní podmínky pro jejich život, měly být provozovány sportovní aktivity. To je přece v rozporu s tím, že by ohrožené druhy měly mít klid k životu a rozšíření své populace a znovu navrácení se na území ČR.

Většina fotografů přírody dodržuje nepsaný morální kodex, jsou to nadšenci, vědci a milovníci v oblasti přírody a jejího poznání.

---

³⁶ BUCHTELOVA, R., kolektiv autorů. Praha: Academia, 2005, s. 187.

Kodex:

- *dodržovat platné zákony na ochranu přírody v zemi, kde fotografují,*
- *v žádném případě nerušit živočichy v blízkosti hnízdišť,*
- *respektovat přírodu a minimalizovat svůj vliv na prostředí, ve kterém se pohybuje,*
- *že nepořídí fotografii v případě, že by jejím vznikem mohl být ohrožen fotografovaný živočich či rostlina,*
- *dodržovat zákazy v případě rezervací, národních parků, chráněných krajinných oblastí,*
- *nezveřejňovat přesná místa s hnízdištěm chráněných druhů.*

Největším nepřítelem přírody jsou peníze. Lidé za honbou co nejvyššího zisku ignorují přírodu a to i někteří fotografové. Člověk jako nejinteligentnější tvor planety ničí prostředí, které potřebuje pro svůj život a pro další generace nezachovává přírodní dědictví.

1.2.3 Krátké příběhy o vzniku několika mých fotografií

Setkání s králem oblohy

V období jarního tahu jsem se vydal na Novozámecký rybník v obci Zahrádky u České Lípy. Zde se každoročně zastavují ptačí druhy, které se zde shromažďují

při návratu ze zimovišť. Po příjezdu na parkoviště u restaurace Na staré poště jsem potkal jednoho fotografa, který zrovna odcházel. Nebyl vhodně oblečen do přírody, tak nebylo divu, že odcházel s nepořízenou s tím, že si vše vyplašil. Rybník byl po listopadovém výlovu ještě vypuštěn. Za ptáky jsem musel vyrazit na protější břeh. Na obloze plachtily kormoráni a káně lesní. Došel jsem na místo, zastavil se u informační cedule. Zde byla plocha upravena pro lepší výhled na rybník. Právě přilétalo velké hejno šestnácti volavek bílých a přidalo se k třiceti volavkám popelavým. Na zbytku vodní plochy hledaly něco k snědku kachny divoké. Objevili se hvízdáci euroasijské, morčáci velcí, v bahně se pohybovaly čejky chocholaté. U protějšího břehu se objevil pár jeřábů popelavých. Nad vodou létali raci chechtaví a stříbřítí. Přilétlo i hejno hus velkých. Všude bylo přítomné štěbetání, hýkání a pískání, zrovna jsem vyměnil paměťovou kartu a vzdálil se od rákosí, u kterého jsem se skrýval.

Najednou se atmosféra změnila, nastalo hrobové ticho následované poplašným voláním a rychlým odletem několika jedinců. Vrátil jsem se k rybníku a rozhlédl jsem se po hladině s připraveným fotoaparátem. Něco mě přinutilo podívat se do azurové oblohy nad hlavou. Majestátně tam kroužili dva orli mořští, byli hodně vysoko, ale i tak jejich velké rozpětí křídel působilo impozantně. Nebylo divu, že ten kdo mohl a je na jejich jídelníčku radši odlétl, zbytek ztichl. Pořídil jsem pár snímků a pak si vychutnával atmosféru jejich plachtivého letu. Kroužit vydrželi deset minut a poté odlétli pryč. Atmosféra byla nepopsatelně úžasná, napjatá, majestátná. Novozámecký rybník bohužel nemohl stoprocentně splnit svou funkci jako vyhlášená ptačí oblast. Po vypuštění a výlovu byla zjištěna závada na hrázi, peníze na její opravu v rozpočtu chybí, protože se s tím nepočítalo, Letos tak musely kriticky ohrožené druhy, které zde hnízdí, hledat jinou plochu. Rybník zarostl trávou. Také byl zaznamenán obrovský úhyn škeble rybníčné a dalších druhů závislých na vodě. Čeká se, zda se peníze podaří sehnat, aby příští jaro mohlo proběhnout tak, jak má.

Zasněžená

V únoru jsem se vydal do oblasti Horního Podluží. Chtěl jsem zkusit štěstí a být svědkem svatebních letů orlů mořských, za slunečných dnů vzlétnou do velké výšky, zaklesnou se do sebe drápy a společně padají ve spirálách k zemi, kde se v posledním okamžiku pustí a tento obřad několikrát zopakují. Počasí na to moc nevypadalo, ale naděje umírá poslední. Počasí se ale ještě více zhoršilo a začalo sněžit, tak jsem zamířil do lesa. Po orlech nebylo ani památky. Nedivil jsem se jim. Viditelnost se rapidně zhoršila. Vydal jsem se na cestu zpět. Na kraji lesa, kde mají myslivci újed', jsem zahlédl srnu. Potichu jsem se vydal dál po cestě, abych měl lepší výhled a měl srnu postavenou čelně. Srna se v klidu prohrabávala sněhem k přineseným dobrotám a nejevila o mou přítomnost žádný zájem, pokud jsem zůstal stát na místě a nehýbal se. Když jsem se dostal na potřebné místo, připravil si fotoaparát k pořízení snímku, měla srna neustále skloněnou hlavu a prohrabávala sněhovou nadílku, abych pořídil snímek se vztyčenou hlavou, musel jsem zamlaskat.

Srna na chvíli zvedla hlavu, podívala se po směru cvakání závěrky, kdy jsem pořídil pár snímků. Ona se však po chvilce dál věnovala vyhrabávání potravy.

Zopakoval jsem to ještě dvakrát se stejným výsledkem. Pak jsem se vzdálil, aby mohla v klidu pokračovat v jídle. Stejně se jen tak nenechala nikým vyrušit.

Jednu z pořízených fotografií jsem odeslal do soutěže v časopise *Příroda*, kde byla vybrána do celoročního soutěžení a otištěna v čísle 3/2012. Fotografii jsem vybral pro její opravdovou zimní atmosféru. Je zde zdokumentován každodenní boj o přežití za každého počasí.

Boj o podzimní nadvládu

Tuto fotografii jsem pořídil v listopadu. Vydal jsem se na fotografický lov s cílem zachytit barvy podzimu v krajině za Rumburkem. Počasí se vyvedlo, po mrazivém ránu se na obloze rozechřivalo slunce. Jeho paprsky krásně prohřivaly promrzlou krajinu. Zastavil jsem se na louce pod rozhlednou Dymník. Zde bylo na místech, kam slunce ještě nedosáhlo, pěkně namrzlo. Tento kontrast byl tak výrazný, že mě zaujal.

Zima se zde pokouší nastolit svou vládu, ale slunce je ještě stále dost silné, aby si svou pozici získalo zpět. Chvilí jsem tam pobíhal, než jsem našel vhodně zbarvený list, který byl pokryt částečnou námrazou a částečně osvobozený od díla blížící se zimy. Pozadí zobrazuje hřejivou slunečnou atmosféru, která získává převahu nad zimou, ustupující chladná barva zimy je v levém dolním rohu. Oko po snímku vede větev ostružiníku s listy nádherně vybarvenými barvami podzimu, abych mohl pořídít tuto

fotografii, musel jsem si trochu přivstat. Využit chladných stínů, než se slunce vyšplhá výše na oblohu a krajinu osvobodí z ledového objetí.

Další fotografie: **Naše poštolky** článek i s fotografiemi o tom, jak jsme tři roky byli přítomni strastem a radostem poštolčího páru, který hnízdil na našem okně v centru města Rumburk, otištěné v říjnovém vydání časopisu *Naše příroda* 2012. Další fotografie a projekty monitoringu ptačích druhů je možné zhlédnout na internetových stránkách www.neckarwildlife.cz.

1.3 FOTOGRAFICKÉ VZORY A INSPIRACE

Tato kapitola je věnovaná českým a zahraničním fotografickým wildlife umělcům, kteří mě inspirují nebo ovlivňují mou fotografickou tvorbu. Nejprve představím zahraniční.

Prvním a zásadním, protože pracuji na podobném projektu, ale v menší míře je Dick Forsman: finský fotograf a ornitolog, který zmapoval a zdokumentoval celou Evropu a Severní Afriku v oblasti dravců.

Dick Forsman se narodil roku 1953 v Helsinkách, je považován za jednoho z předních světových autorit na identifikaci dravců. Je autorem knihy *Dravci v Evropě a na Středním východě*. Kniha zatím vyšla pouze mimo ČR. Kniha má velmi široký záběr a mezi knihami o dravcích je jedinečná. Dravci jsou zde popsáni od vajíčka až po dospělé finální opeření.

Na panu Forsmannovi mě inspiruje jeho přístup, preciznost, vědecký a osvětový záměr, jeho fotografie jsou převážně dokumentační. Ve vysoké obrazové kvalitě a k tomu, k čemu jsou určeny, jsou perfektně provedené. Z knihy jsou zřejmé několikaleté zkušenosti nasbírané v terénu.

Druhý zahraniční fotograf je Angličan **Nick Brant**, ten neovlivnil mou tvorbu, ale zalíbily se mi jeho nevšední fotografie. Narodil se roku 1966 v Londýně, fotografuje pouze v Africe. Jedním z jeho cílů je zaznamenávat poetická svědectví (někdy poslední) o divokých zvířatech a prostředí, v němž žijí. Vystudoval malbu a film. Odstěhoval se

do Spojených států a režíroval hudební videa Michaela Jacsona, Mobyho. A právě při natáčení videoklipu „Eart song“ s Michaelem Jacksonem v Africe si tento kontinent zamiloval, protože byl frustrován, že na film nemohl zachytit pocity a lásku k tamní zvěřině, několikrát se do Afriky vrátil a vše zachytil na fotoaparát. Úctyhodné je to, že fotografuje na středofórmátový fotoaparát Pentax 67II a černobílý film bez teleobjektivů nebo zoomových objektivů. Jeho dílo je kombinací epických panoramat zvířat v rámci dramatické krajiny a grafické portréty. Teleobjektivy nepoužívá, protože věří, že v blízkosti zvířat může svou schopností odhalit osobnost zvířete. Zvířata chce zobrazovat jednoduše (ne dokument nebo akce) ale ve stavu bytí. Zastává názor, že všichni tvorové jsou si rovni (i zvířata mají právo na život). Vydal knihy s africkou tematikou (On This Earth, A Shadow Falls). Příroda a zvířata nejdokonaleji vyniknou v barvě, ale černobílé fotografie Nicka Branta jsou naprosto beroucí dech. Jsou vytvořeny z bezprostřední blízkosti zvířat a navíc, jako by zvířata sama pózovala. Je originální a úchvatný fotograf.³⁷

Jako další ze zahraničních fotografů stojí za zmínku Američanka **Marina Cano**, vytváří fotografie okamžiků z rodinného prostředí zvířat. Ukazuje rodičovskou lásku.

A **Vincent Munier** francouzský fotograf, syn slavného otce, který ho hodně naučil, zejména jak se v přírodě pohybovat, pozorovat ji a rozumět jejím zákonitostem. Munier dokazuje, že lze udělat pěknou fotografii zvířete i s prostředím, ve kterém žije. Své úspěchy si doslova vydřel množstvím času stráveným v terénu.³⁸

Z českých fotografů je pro mě na prvním místě **Václav Sojka**. Je to oficiální fotograf Národního parku České Švýcarsko. Narodil se roku 1963 v Ostravě a k přírodě má kladný vztah už od dětských let. Jeho otec byl hajný, a tak byl přírodou obklopen a tím se postupně rozvíjel jeho kladný vztah k přírodě. Před vyhlášením NP České Švýcarsko prezentoval tuto krajinu na fotografiích, které výrazně dopomohly vyhlášení NP. Do svých fotografií se pokouší dostat příběhy, které tam vidí, duši, kterou má krajina. Je autorem publikací: Národní park České Švýcarsko, Pravčická brána, Národní parky

---

³⁷ zdroj <http://www.lesphotographes.com/interviews/nick-brandt-photographie-les-animaux-africains-lesthetisme-contre-la-barbarie>, z 12.1.2013.

³⁸ Digitální foto, č.57/2008, s. 72-79, ISSN 1214-1550

Evropy, Přírodní klenoty České republiky, Nejkrásnější výhledy na České Švýcarsko a další...

Mám štěstí, že se s panem Sojkou znám osobně. Je to příjemný, charismatický a srdečný člověk, je vždy ochotný poradit díky létům nasbíraných zkušeností. Tím, že byl od raného věku veden k úctě a porozumění přírodě, působil jako zaměstnanec CHKO Labské pískovce. Jeho fotografické umění ukazuje to krásné a tajemné, co je v přírodě a málokdo si toho na první i druhý pohled všimne. Takto si představuji kvalitně prožitý život s nakouknutím pod pokličku zákonitostem přírody.

Další významní a inspirativní čeští fotografové jsou **Rostislav Stach**, který se věnuje fotografování v ČR. A **Václav Šilha**, který fotografuje převážně v Africe. Spolu pořádají putovní výstavu, která ukazuje zajímavé okamžiky ze světa zvířat.

1.3.1 Vnitřní vyjádření

Protože neumím malovat, začal jsem fotit. To podnítilo mou fotografickou tvorbu zachycující volně žijící rostliny a živočichy. Měl jsem touhu se výtvarně vyjádřit a ukázat, co mám rád. Již od raného dětství jsem každou volnou chvíli trávil venku v přírodě. U domu, kde jsem vyrůstal, tekla potok a zde jsem trávil nejvíce času. Na prázdniny jsem jezdil k babičce a dědovi do Starých Křečan. Zde jsme podnikali výlety do sousedních lesů. Většina příbuzných v Křečanech byli rybáři a myslivci. Hltal jsem jejich příběhy a posléze se také zapojil do procesu tichých bláznů. Chytat jsme jezdili na Máchovo jezero, vyjížděli jsme za tmy. U vody jsme vítali východ slunce a krásy okolní přírody. Dalším podnětem byl strýc Pepa z Horní Police, který nás bral do tamních lesů, které znal tak dobře jako své boty. Podnikali jsme výpravy za srnci jeleny a muflony. Zde jsem se naučil, jak se pohybovat v lese, jak se přibližovat ke zvěři, jak hledat jejich stezky, kudy chodí.

Na škole jsem byl členem kroužku ochránců přírody, tam jsem si rozšířil své znalosti a prověřoval je díky každoročně pořádané soutěži Zlatý list. Poté nastala velká odmlka, střední škola, vojna a nakonec zaměstnání. To mi umožnilo nákup prvního digitálního fotoaparátu Konica Minolta Z1 – 3,2Mpx s 10 násobným optickým zoomem. Pobíhal jsem po okolní krajině a cvakal vše. Nezajímal jsem se o techniku, fotil jsem, co se oku

a srdci líbilo. Bylo to moje experimentální období. Po čtyřech letech jsem si na splátky pořídil digitální zrcadlovku Nikon D50 se setovými zoomovými objektivy Nikor 24–55mm a 55–200mm se světelností f 4–5,6. Začal jsem pořizovat lepší a kvalitnější fotografie. Blízké okolí projevilo zájem o mé výtvary, to mě potěšilo a popohnalo k dalším výletům za zvířaty a krajinou. Začal jsem se zajímat o tvorbu ostatních fotografů, našel si své vzory a začal uvažovat o skladbě fotografie a snímkové technice. Našel jsem si svou specifikaci wildlife a úplně se oddal tomuto žánru a studiu přírody. Stále mě vzrušuje, když se mi podaří zdokumentovat pro mě neznámý druh, večer sedím u počítače a studuji snímek, porovnávám ho s odbornou literaturou a seznamuji se s novým druhem, jeho prostředím a chováním. Nepopsatelný pocit je, když se drobní pěvci již v České republice nevyskytují a vy prokážete jejich opětovný návrat. Nebo dokonce zdokumentujete druh, který je zde viděn poprvé.

Tato cesta mě zavedla pod křídla kamaráda sokolníka, ornitologa, fotografa a kameramana Václava Šeny, který se ptákům a dravcům věnuje již 30 let. Jeho zkušenosti jsou nasbírané mnoha léty pomoci zvířatům v přírodě. Stavby budek, ochrany lokalit nevyhlášených za chráněná území, kde se vyskytují kriticky ohrožení živočichové. Osvětová činnost pro mládež, mapování kriticky ohrožených druhů ve Šluknovském výběžku a mnoho dalšího. Nedávno jsem si pořídil v pořadí čtvrtý fotoaparát digitální zrcadlovku Nikon D7000 a pevný objektiv 500mm, f 4.

V současné době se věnuji dokumentační fotografii přírody, důvodem je: Jak řekl norský fotograf přírody Pál Hermansen:

„Před 17 lety bylo fotografování přírody příjemnou kratochvílí, dnes jde ale v mnoha případech o závažnou dokumentaristickou činnost. Mnohé současné živočišné a rostlinné druhy patrně zanedlouho přestanou existovat i se svými biotopy.“³⁹

Tento výrok jsem si několikrát na své kůži ověřil v přírodě a tam jsem si také potvrdil radu francouzského fotografa přírody Vincenta Muniera:

„Kdo chce dobře fotografovat zvířata, musí mít znalosti přírodovědce a k tomu spoustu trpělivosti, vytrvalosti a také štěstí.“⁴⁰

---

³⁹ Digitální foto, č.46/2007, s. 76, ISSN 1214-1550

Jak jsem psal již na začátku, malování mi nejde a jedna z možností, jak vyjádřit to krásné, divoké, co se mi líbí, ale i to, co se mi nelíbí, mi umožnila fotografie a fotoaparát. Digitální fotografie mi navíc přinesla široké možnosti: snížení nákladů, možnost pořízení více snímků, okamžitá kontrola pořízeného snímku a okamžitá náprava, vlastní možnosti úprav, náprav a vytváření fotografií v počítači. Na svých fotografiích dokumentuji krásné a prchavé okamžiky, které se mi podaří prožít v přírodě. Snažím se vystihnout povahu místa, jak na mě působí, přítomnou atmosféru, barevnost, působení světla a stínů, postavení objektů vůči sobě a okolí, abych mohl takový snímek pořídit, musím se daném místě zastavit a nějaký čas tam strávit. Nejednou se mi stalo, že jsem se na místě, které mě zaujalo, pořídil celkový snímek krajiny (prostředí). Při dalším a delším zastavení jsem nafotil mnoho dalších detailů a věcí, kterých jsem si předtím neměl možnost a čas všimnout. Snažím se splynout s okolním prostředím, což není někdy jednoduché s celou výbavou, co sebou fotograf nosí. Po chvíli příroda znovu ožije a věnuje se své činnosti, kterou můj příchod přerušil.

To co se fotograf snaží na fotografii zachytit je jeden určitý okamžik, který je pro něho nějakým způsobem důležitý.

Okamžik patří mezi nejobtížněji popsatelné prvky fotografování. Není to kompozice, ale přesto s ní souvisí. Není to zvláštní osvětlení, ale může být. Je to pocit, který vyzařuje z úseku života a je zachycen ve zlomku sekundy, aby navždy zůstal jako přesvědčivý a nefalšovaný snímek. Onen okamžik nejčastěji „najdete“, když se budete dívat spíše pod povrch věcí než jen pouze na ně. Kdybychom skutečně znali všechna pravidla, nebyla by pro nás fotografie takovou výzvou.

Vzhledem k bohatosti přírody je podivné, že lidé říkají: „To je otrava, já se nudím.“ Vnímání krásy je závislé na tom, jací my lidé, jsme. Mnoho významných umělců upozornilo při styku s přírodou na pocit příslušnosti, sounáležitosti, návrat k celku, sbratření s všemohěm. Tvořivý návrat člověka k tomu z čeho vyšel, tj. příroda.

„Hledáním správného okamžiku není ničím jiným než hledáním vlastního pohledu. Znamená to vypěstovat si vnímavost vůči obsahu, formě a výrazu ve světě, jak jej vidíte,

---

⁴⁰ Digitální foto, č.57/2008, s. 72, ISSN 1214-1550

*a schopnost stisknout spoušť ve chvíli, kdy se všechny prvky spojí dohromady. Okamžiky přicházejí, když žijete svůj život s fotoaparátem. Měli bychom fotografovat to, co nás zajímá a co je pro nás důležité.*⁴¹

Duch místa

*„Fotografie je dvourozměrná, naše zobrazení skutečného světa tedy automaticky vynechává jeden prvek – třetí rozměr. Pozorujeme-li scénu, podílejí se na tom všechny naše smysly a to fotoaparát nedokáže zachytit. Proto fotografie musí vyvolat i jiné než zrakové vjemy. Pokud chceme zachytit ducha místa, musíme nejprve zjistit, co nás přimělo, abyste se zastavili. Co upoutalo naši pozornost. Potom se pečlivě podívejte na krajinu před sebou. Vidíte ještě další rysy, které by mohly pomoci soustředit pozornost na ohnisko zájmu? Je potřeba najít ten správný úhel, proto je potřeba projít si místo kolem dokola.*⁴²

---

⁴¹ OLSENIUS, R., Praha: Sanoma magazines, 2005, s. 31.

⁴² CAPUTO, R., Praha: Sanoma magazines, 2005, s. 8.

2. DIDAKTICKY – VÝZKUMNÁ ČÁST

2.1 Výzkum v dětském oddíle Ranger

Obrázek 4: Opakování pravidel v Národním parku

Působím již čtvrtý rok jako dobrovolný strážce v Národním parku České Švýcarsko se sídlem v Krásné Lípě. Zde je také organizován dětský oddíl Ranger. Národní park má velkou zásluhu na ochraně živočišných a rostlinných druhů, ekologické výchově a rozvoji turismu.

Děti mají obecný přehled jaká fauna a flora je v Národním parku. Chtěl jsem prověřit, jak tento svět vidí svým pohledem. Všichni mají doma nějaké digitální záznamové zařízení, nabízelo se tedy zjistit, jak zručnými jsou uživateli. A jaká je jejich touha po rozšíření dovedností.

Vytvořil jsem si systém lekcí, podle kterého se budu na schůzkách alespoň 20 minut tomuto cyklu věnovat. Po domluvě s vedoucím oddílu Jakubem Judou, který byl velmi vstřícný a nápad ho velmi zaujal. Vydal jsem se za dětmi na jejich pravidelné střední schůzky. Celý program lekcí je součástí přílohy.

Schůzky jsou každou středu v týdnu od 15:30 – 17:00 hod., mimo prázdnin a plánovaných víkendových výletů. Čas pro děti je rozdělen takto: Začíná se bodováním, body jsou přiděleny z předcházející schůzky za výhry v soutěžích, za účast, pomoc při úklidu, za oblečení a pomůcky (klubové tričko, uzlovačka). Následují dvě

společenské hry na rozehrání, poté přijde na řadu morseovka, umění uzlování, dovednosti k přežití v přírodě, poznávání zvířat podle stop a rostlin. Přesun ven a dvě hry venku spojené s praktikováním dovedností k přežití a pobytu v přírodě. Většina aktivit během schůzky je bodována. Na konci měsíce jsou odměněni nejúspěšnější (věcné ceny z NPCŠ) a nejméně úspěšní (úklid klubovny po dobu dvou schůzek). Na závěr přichází hra vybraná dětmi a jejich zhodnocení celé schůzky.

1. lekce

Nejprve jsme se zaměřili na fotografickou techniku. Zjistil jsem, jaké fotoaparáty používají a jak omezený přístup k nim mají. Schůzek se pravidelně účastnilo šestnáct dětí. Svůj fotoaparát měly dvě děti, pět dětí používalo fotoaparát rodičů, zbylé využívaly možnosti mobilního telefonu. Věková kategorie dětí je od šesti do třinácti let.

Jako druhé téma jsme probrali základy fotografie. Historii jsem se záměrně vyhnul s přihlédnutím na věkovou rozdílnost posluchačů. Představil jsem jim digitální fotoaparát. Kompaktní i zrcadlovku, poukázal jsem na rozdíl mezi záznamem na film a paměťovou kartu. Následně byly představeny a předvedeny jednotlivé části fotoaparátu. Objektivy, jejich funkce ve fotoaparátu a rozdíly v ohniskových vzdálenostech a možnostech fotografování. Nakonec přišly na řadu stativy a další důležité fotografické vybavení usnadňující práci fotografa.

Tato teoretická část děti moc dlouho nebavila, poohlížely se více po přinesené technice, na které jsem předváděl přednášenou teorii. Následovala praktická ukázka správného držení různých druhů fotoaparátů, to se setkalo s větším ohlasem, protože si to mohli hned všichni vyzkoušet na vlastní kůži. Prohlédnutí přinesené fotovýbavy, vyvolalo velký ohlas a emoce. Materiály k lekci, které obdržely již na začátku, v kterých si během mého proslovu děti listovaly, byly okamžitě zapomenuty. Všichni se maximálně soustředili jen a jen na fotoaparáty a stativy. Přitom se rozpoutala velmi živá diskuze. Kdo jaký fotoaparát vlastní, který je nejlepší, protože ho mají doma a rodiče ho koupili přes internet, nebo čí strýc je vlastníkem ještě lepšího fotoaparátu, než mají všichni ostatní. Má zrcadlovka byla zařazena do kategorie hodně dobrých. Všechny děti již měly nějakou předchozí zkušenost s fotoaparátem. Nové pro ně byly názvy jednotlivých částí. Když jsem se ptal při teoretické části popisu fotoaparátu na spoušť,

dostalo se mi těchto odpovědí: „Čudlík, knoflík, cvakátko.“ Pár jedinců znalo dvojí práci prstu na spoušti u fotoaparátu, o které dodnes nemají někteří dospělí uživatelé ani potuchy.

Celkově jsme vymezenou dvacetiminutovku o patnáct minut přetáhli. S ohledem na vlažný začátek se praktická část velmi vydařila. Pro mne to bylo ponaučením do dalších schůzek, více praktických částí a ukázek a méně teorie.

2. lekce

Na druhé lekci byla příroda již pod sněhovou pokrývkou, připravil jsem pro děti blok související s fotografováním ptáků na krmítku, slovo jsem dostal před koncem schůzky. Byl to záměr, aby si děti zapamatovaly, co jim řeknu a mohly se tomu věnovat i doma. Viz příloha č. 2.

Došli jsme na zahradu vedle klubovny. Zde je na pevně připevněné dřevěné krmítko. Přinesli jsme s sebou plný kbelík slunečnicových semínek. Dětem bylo vysvětleno, že po dobu jednoho měsíce, na každé schůzce budou doplňovat zásoby na krmítku. Tak, aby si přezimující ptáci zvykli na pravidelný přísun potravy a pohyb lidí v okolí krmítka.

Po návratu do klubovny byla probrána technika splynutí s přírodou, maskování a stavba krytů. To se dětem líbilo i v teoretickém podání. Vystala debata, kdo už na zahradě krmítko má, kolik ptáčků na krmítko lítá a jak je tedy všechny vyfotografují, až budou doma. Překvapivá byla i rozprava o tom, čím ptáčky krmí, jak moc jsou pečliví a jak často si všímají toho, kdy jsou krmítka prázdná. Toto byla konverzace těch mladších dětí, ty starší si prohlížely fotografie krytů a dumaly nad tím, jak by si je postavily samy. Dvacetiminutovka rychle utekla, a děti se těšily, až si to budou moci doma vyzkoušet.

3. lekce

Po uplynutí jednoho měsíce před začátkem schůzky postavil blízko krmítka vedoucí oddílů Jakub Juda fotografický kryt. Kryt byl v podstatě bílá stěna s otvorem na fotoaparát a pozorovací dalekohled. Zahrada byla pokryta sněhem, kryt proto dobře

splynul s okolím. Dohromady jsme pak vyznačili a prošlapali cestu ke krytu. Záměrem bylo, aby si děti zvykly na maskování při pohybu ke krytům. Neustále měly na očích krmítko (oblast zájmu) a pozorovaly reakce ptačích návštěvníků na pohyb v okolí. Dnes bylo na schůzce osmnáct dětí, přenechali jsme celou schůzku pro fotografování z krytu.

Děti Jakub posílal z klubovny po tříčlenných skupinkách ke krytu s instrukcemi, jak si mají cestou počínat. Tam už jsem na ně čekal já. Po příchodu na místo jsem vysvětlil, jak ovládat digitální zrcadlovku s 200 mm zoomovým objektivem. Prvním úkolem bylo pořídit ostrý snímek nedalekého krmelce.

Na fotoaparátu byl přednastaven uživatelský program krajina a na objektivu nastavena ohnisková vzdálenost 55mm. Každý si vyzkoušel s tímto nastavením vyfotit ostrý snímek, poté samy snímek se zazoomováním na 200mm. Následoval přesun k otvoru v krytu, samostatné připevnění fotoaparátu na stativ po předchozí ukázce. Druhý úkol byl vyčkat na přilet ptáků na krmítko a pořízení snímku. Po tomto úkolu se přesunuly k pozorovacímu dalekohledu a zde měly za úkol zazoomovat na vzdálený strom. Když se všichni ve skupině vystřídali, odešli stejnou cestou do klubovny a poslali další skupinu.

Focení zrcadlovkou nebylo jednoduché pro ty nejmenší. Fotoaparát byl na ně poměrně velký a těžký při focení z ruky. Na stativu to šlo bez problémů. Jedna malá holčička Jindřiška, která nechodí ještě do školy, nemohla napoprvé udělat ostrý snímek krmelce. Byla z toho moc smutná a podávala fotoaparát dalšímu ve skupině. Nedalo mi to a umožnil jsem jí další pokus, ten už byl lepší. Zkusila si to tedy ještě jednou a snímek byl jak ze žurnálu, dokonce překonala i některé starší děti. Měla takovou radost, až se jí podařilo vyplašit ptáky od krmítka. Hned se chlubila rodičům, když si ji přišli vyzvednout.

Krmítkové fotografie nedopadly moc dobře, času bylo málo a některým dětem ptáčci na krmítko ani nepřilétli. Pokud ano, než je stačily vyfotit, ptáčci sebrali slunečnicová semínka a odlétli opodál. Úspěšný byl pouze jeden chlapec Ondra, kterému se podařilo vyfotit sýkoru odlétající od krmítka. Pokud na krmítku nebyl žádný objekt k focení, měly děti ze stativu vyfotit alespoň krmítko. To se nakonec ukázalo jako velký problém. Neuhlídaly si na co autofokus ostří, a většina měla ostré budovy v pozadí za krmítkem.

Rangerům se nechtělo od fotoaparátu odcházet, nevadila jim zima, byly v zápalu fotografického šílenství.

Schůzku jsme přetáhli o patnáct minut, rodiče chodili nakukovat, proč jejich ratolesti nechtějí jít domů. Závěrečné shrnutí, děti si na vlastní kůži zkusily manipulaci se stativem, digitální zrcadlovkou, pozorovacím dalekohledem, zoomovým objektivem, ostření a samotné focení. Krmení ptáčků nebylo opomíjeno i po skončení fotografování. Děti dostaly za úkol pokusit se o něco podobného doma nebo u babičky. Fotografie, které se jim podaří nafotit, budou použity do připravované soutěže, o které bude zmínka později.

4. lekce

Dnes jsem dostal slovo hned na začátku schůzky. Okrajově jsem popsal fotografické styly věnující se přírodě. Posluchači si tak mohli udělat určitou představu o možnostech specifikace na určitý žánr. Poté jsem nastínil základy skladby fotografie, podrobnější vysvětlení si mohli posluchači prostudovat doma, z předložených materiálů. Podle vlastních zkušeností, mě skladba začala vážně zajímat po několika letech focení. Začátky jsou o objevování zkoušení a hledání sebe sama. Vysvětleny byly pouze základy kompozice a expozice. Zákonitosti světla ve fotografii, jak funguje clona a jak změna její velikosti ovlivňuje vnikání světla. Také jsme si předvedli, jak fungují časy závěrky a s tím spojený rozmazaný pohyb na fotografii. Následovala diskuze o slunci a jeho světle, kde měly děti samy přijít na to, jak prudké sluneční světlo ovlivňuje stíny a objekt. Došly k závěru, že se nejlépe fotografuje se sluncem v zádech. Varoval jsem je předtím, že by si mohly vážně poškodit zrak, pokud by se zoomovým objektivem dívaly do přímého slunce. Dnešní vyčleněná dvacetiminutová lekce proběhla bez překročení, děti to moc nezaujalo, všichni by si prý vybrali specifikaci na fotografování zvířat. Na dnešek byla venku připravena sněhová bitva, proti tomu jsem nemohl soupeřit, a popravdě jsem se taky těšil ven.

5. lekce

Na další schůzku jsem si připravil téma o psaných a nepsaných zákonech wildlife fotografie (etický kodex). Ke slovu jsem se dostal uprostřed schůzky. Hovořil jsem

o správném chování v přírodě, nerušení na hnízdech, nevstupování do chráněných ploch, nenarušování biotopů, ničení okolí. Zdůraznil jsem odstrašující příklady chování samozvaných fotografů, kteří nejen že rušili při hnízdění a tím zničili aktuální snůšku. Zároveň se díky své bezohlednosti zasadili za to, že hnízdní druh musel hledat nové místo a stavět nové hnízdo. To se opakovalo ještě dvakrát, nakonec pár jeřábů popelavých letos nevyhnízdil. I zvířata mají svou míru trpělivosti, ti kriticky ohrožení bohužel minimální. Další příklad, kdy fotografové na internetu hledají hlášení o pozorování vzácných druhů. Na jedné louce roste vzácná orchidea, sjely se zde davy fotografů a začaly zdupávat okolí květin, aby se jim tam nepletly jiné druhy. Pak to na louce vypadalo jak po příletu UFO.

Dnes se z fotografování stává dokumentační činnost, fotografovaný živočich či rostlina se v dané lokalitě již nemusí nikdy znovu objevit, výjev krajiny se během jednoho dne může změnit k nepoznání těžbou nebo stavbou silnic, domů. Tímto nepěkným tématem jsme se dostali k legislativě České republiky a zákonu o ochraně přírody a krajiny. S větším zaměřením na zákony týkající se Národního parku České Švýcarsko a návštěvního řádu. Pro nízký věk posluchačů byl probrán pouze v nejdůležitějších bodech.

Na příští schůzku je plánován výlet se strážcem parku, aby děti mohly práci strážců vidět na vlastní oči a částečně se na ní spolupodílet. Na konci schůzky byla vyhlášena fotografická soutěž o věcné ceny zakončená výstavou nejlepších prací v prezentačních prostorách správy Národního parku České Švýcarsko. Na soutěž mají děti dostatek času (celý rok). Své první pokusy můžou zkoušet na svých domácích mazlíčcích. Dále mohou použít fotografie ptáků z krmítek. Dle vlastního uvážení z témat: ptáci, motýli, vážky, savci, krajina, voda, rostliny. Vítězem se stane ten, kdo nasbírá nejvíce bodů v kategorii chlapci, dívky, mladších dětí a vítěz v kategorii starších dětí. Takto si každý může vybrat to, co je mu nejbližší. A náležitě se projevit. Z toho co mi vylíčily, jaké množství fotografií už mají nafocených, se mám na co těšit.

6. lekce

Dnešní schůzky byla naplánována na sobotu a byl jí vyčleněn celý den. Výlet do Kyjovského údolí v Národním parku České Švýcarsko, zúčastnilo se ho osm dětí.

Hlavní náplní byla pochůzka se strážcem, zde mladí rangeři mohou přičichnout k ochránářské a strážní profesi. Zároveň byla využita příležitost k fotografování rostlin a zvířat v atraktivní a hojně turisticky navštěvované lokalitě. Fotografování bylo směřováno na dokumentační notu. Děti si pak doma mohly v atlasech nebo na internetu najít, jak se vyfocené exempláře jmenují, jak jsou vzácné, v jakém prostředí obvykle žijí.

Děti se dovedly soustředit pouze na jednu věc. Buď se věnovaly dohledu na dodržování návštěvního řádu, nebo fotografování. Nedařilo se jim to propojit. Když se někomu podařilo najít něco k fotografování, všichni se k němu nahrnuli. Pokud to bylo zvířátko, tak ho děti na devadesát procent vyplašily. Tímto způsobem si odehaly dva motýly a jednoho skorce vodního. Při fotografování se děti soustředily zásadně na faunu a flóru, krajina je vůbec nezajímala.

Údolí je obklopeno pískovcovými skalami. V pauzách na občerstvení se děti zaměřily na detaily v přírodě, tvary skal připomínající různé věci. Dva hříšníci si fotoaparát zapomněli doma. Doposud převládající problém je vyfotit objekt bez pohybových neostrotí, menší objekty, k těm bylo potřeba se dostat blíž. Kvalita objektivů není na takové úrovni, aby mohly použít požadovaný výřez z fotografie. Výlet byl celodenní, děti tak měly více času se věnovat focení a zároveň měly čas i na dotazy. Ty směřovaly k tomu, jak zlepšit neostře fotografie. Jak se k objektům dostat blíž. A také jak lépe porozumět svému fotoaparátu.

Při přístupu strážce si děti začaly více všimnout pohybu turistů, jejich chování a oblečení (zdali se do přírody hodí). Začaly samy poukazovat na každý odhozený odpad. To co bylo cestou nalezeno, bylo sbíráno do pytlů a odvezeno strážním autem.

Obrázek 5: Fotografická lekce

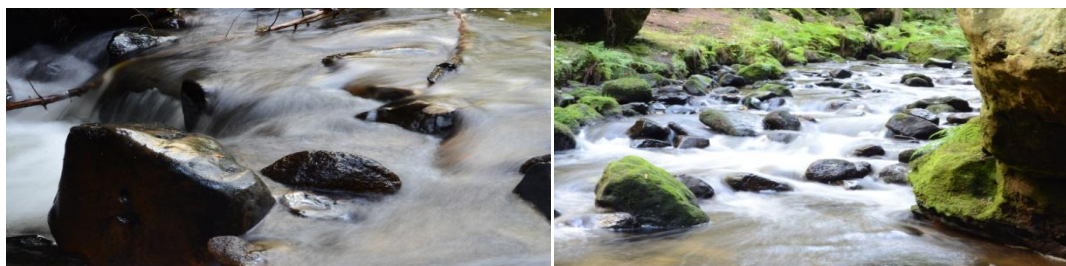
7. lekce

Dnes byl naplánován druhý výlet do Kyjovského údolí v NP. V plánu bylo fotografování řeky Křinice, která se klikatí v údolí mezi pískovcovými skalami. Vzal jsem sebou čtyři stativy, dva obyčejné hliníkové, jeden dražší duralový a poslední dost těžký a neskladný, ateliérový dřevěný. Tak si mohly zkusit pohyb v terénu s rozměrnou a těžkou technikou oproti lehké a skladné. Na dětech bylo, aby si přinesly své fotoaparáty.

Cílem dne bylo předvést dětem práci s dlouhými časy a pohybem ve fotografii. Téma bylo zvoleno proto, aby si děti více osvojily ovládání fotoaparátu a zkusily více možností nastavení a přestaly používat automatické režimy předvolené výrobcem fotoaparátů. Výhody a nevýhody lehkých a těžkých stativů. Funkčnost a vhodnost stativových hlav. Zde se ukázalo výtvarné cítění a následné ztvárnění vhodně zvoleného kompozičního řešení části krajiny. Zvolený úsek trasy byl mezi Brtnickým hrádkem a Turistickým mostem. Zde měly děti volné pole působnosti. Ty mladší většinou pod vedením starších fotily to samé. Limitující byl zoomový rozsah jednotlivých fotoaparátů, objektivů.

Děti zajímal výsledek na jednotlivých snímcích, líbil se jim rozsah rozhýbání a zastavení pohybu řeky. Na některých fotografiích byla řeka úplně jak naplněna mlékem. Celkově to více zajímalo starší děti, menší na to neměly ten správný pohled a po chvíli je to přestávalo bavit, zejména když musely čekat na uvolnění stativu. Proto jsme zvolili variantu, že menší mají na stativech přednost. To zase nemohly najít své fotografické objekty, protože je kopírovaly od těch starších. Starší děti se předháněly v dokonalejším záběru, mladší po chvíli v tom, kdo bude mít v botách více vody.

Dvěma umělcům se podařilo během pohybu u stativu sklouznout nohou do vody a jeden si tam dokonce nedobrovolně sedl. Vydali jsme se proto všichni k nedalekému srubu. Zde je povoleno mít rozdělaný oheň. A přišlo na řadu sušení. Celkově shrnuto, děti si odnesly zajímavý zážitek, dotazy během výletu se týkaly nastavení clony a závěrky a přicházely z řad starších dětí, ty vydržely fotit déle. V úseku výletu byly vyloveny z řeky dva plné pytle naplavených odpadků ze sousedního města. Odvoz odpadků zajistila strážní služba Národního parku České Švýcarsko. Byl zdokumentován stav hnízdních budek rozvěšených na stromech, který bude odevzdán na správě NP. Zde bude před příchodem jara zjednána náprava. Z velké části se na výrobě podílejí i mladí rangeři.

8. lekce

Na dnešní schůzku si děti donesly vyplněné dotazníky, které jim byly rozdány, při závěru poslední schůzky. Dotazník obsahoval otázky: jaký fotoaparát vlastní, nebo používají a komu patří. Jak často ho využívají a jaký druh fotografie preferují. Jak moc jsou lační po dalších informacích z teorie fotografování. Jak je seminář zaujal. Zdali se teď více zamýšlí před pořízením fotografie. A poslední jak upravují pořízené fotografie.

Výsledky z dvanácti dotazníků:

- *Jaký druh fotoaparátu používáte:* kompaktní digitální fotoaparát 4x Olympus, 1x Canon, 1x Panasonic, 1x Nikon, 3x nevědí značku a 2x mobilní telefon.
- *Fotoaparát je váš nebo někoho z rodiny:* 5x můj, 5x rodičů, 2x všech.
- *Jaký druh fotografování preferujete:* 5x krajina, 6x zvířata, 2x památky, 2x vše, 1x rodina.
- *Chtěli byste se dozvědět více z teorie fotografování:* 9x ano, 1x ne, 2x neví.
- *Fotografujete více než před tímto fotografickým kurzem:* 4x více, 2x stejně, 3x ne, 3x bez odpovědi.
- *Nutí vás to více přemýšlet před pořízením fotografie:* 7x ano, 1x ne, 1x nevím, 3x bez odpovědi.
- *Upravujete si fotografie nebo je necháváte tak, jak jste je pořídily:* 3x ano, 4x ne, 3x občas, 2x bez odpovědi.

Věk dotazovaných: 6 – 13 let.

Dotazník měl sloužit jako přehled celkové vybavenosti skupiny dotazovaných. Vybavenosti materiální, s jakými přístroji dotazovaní pracují. Vybavenosti vědomostní, zdali jim lekce k něčemu pomohly a rozšířily jim náhled na problematiku fotografování přírody. Vědomosti, manuální zručnosti, lepší zvládnutí ovládnutí vlastní a půjčené fotografické techniky a příslušenství. Vědomosti ekologického porozumění, nahlédnutí do života fotografovaných objektů a získávání informací o nich, tolerantnější a zodpovědnější chování v přírodě k přírodě.

9. lekce

Předposlední lekce bylo nahlédnutí pod pokličku úprav fotografií v počítači. Na tuto problematiku jsem měl celou schůzku. Klubovna není vybavena počítačem, donesl jsem svůj notebook a připravil si neupravené fotografie, které dětem předvedu, jak se upravují. V plánu bylo posluchače seznámit pouze s hrubými obrysy úpravy fotografií v programech Gimp, a Zoner photo studio 15.

Schůzky se účastnilo sedmnáct dětí, proto jsem sáhl po osvědčeném postupu a děti si bral po tříčlenných skupinkách tak, aby dobře viděly na obrazovku. Ostatní se prozatím

věnovaly aktivitám s vedoucím oddílu. Předvedl jsem, jak se dělá výřez z fotografie. Ten by se měl řídit kompozičními pravidly, které jsme probírali ve 4. lekci. Podívali jsme se na histogram fotografie, jak se mění změnou hodnot světlost a tmavost fotografie. Vymazávání nevhodných objektů na fotografii a nakonec převod do odstínů šedé na černobílou fotografii. Více toho bohužel z časových důvodů nešlo stihnout. Takto jsme potřebovali celý čas schůzky. Byť se jednalo o probíranou teorii bez možnosti si to vyzkoušet na místě, posluchače to zaujalo.

Dnešní mládež má o výpočetní techniku větší zájem a podvědomí víc než o přírodu. Na oplátku jsem se dozvěděl, jaký počítač kdo doma vlastní, a že se musí teda doma podívat, jestli tam nějaký program na úpravu fotek mají. Hry, které mají v počítači a jak s nimi pokročily, věděly s neochvějnou spolehlivostí. Aby si to co jsem jim ukazoval, mohly vyzkoušet doma, vypracoval jsem materiál, který si děti odnesly sebou. Ten je součástí přílohy.

Celkově shrnuto, očekával jsem úspěch přednášky, ale netušil jsem, že by mohl být tak velký. Děti se s úpravou fotografií setkaly poprvé, někteří ji viděly u rodičů, ale nevěnovaly jí větší pozornost.

Závěrečná schůzka

Poslední setkání bylo korunováno vyhodnocením fotografické soutěže. Muselo být, ale o dva týdny odloženo z důvody probíhající chřipkové epidemie. Na schůzku totiž nepřišel nikdo z vítězů. Připravili jsme občerstvení, zákusky a nealko. Pro vítěze bylo připravené dětské šampaňské. Z celkového počtu osmi zúčastněných soutěžících, byli vybráni tito vítězové:

- **Ondra Hodek s 335 body,**
- **Ema Kaštánková s 220 body,**
- **Viktorie Marschnerová s 145 body.**

Vítězové a účastníci soutěže obdrželi věcné ceny s logem Národního parku České Švýcarsko a naučnou literaturu. Nakonec byly představeny fotografie, které budou

vystaveny na Správě Národního parku České Švýcarsko. Děti více než po fotografiích pokukovaly po připraveném občerstvení. Nechtěli jsme je už déle napínat a nechali jsme je, ať si nabídnou. Dort vzaly útokem a během chvilky byl pryč. Dětské šampaňské bylo druhé na řadě. Domů se jim tentokrát moc nechtělo. Jako bonus jsem oddílu věnoval svůj první ještě funkční digitální fotoaparát Konica Minolta Z1. Většina dětí nemá svůj fotoaparát, tak zde budou mít možnost si na nějaký čas fotoaparát půjčit.

Celkové zhodnocení semináře: Fotografický seminář byl pro děti přínosem, naučil je manuální zručnosti se svěřenou nebo vlastní technikou. Teorie je zajímavá, pouze pokud si to mohly samy rovnou vyzkoušet. Úprava fotografií nebyla díky nedostatečné technické vybavenosti možná použít vícekrát. Práce s internetem je pro dnešní děti samozřejmostí a děti měly pro rodiče argument, aby mohly strávit více času u počítače. Naštěstí více než k počítači je to vábilo chodit ven a pokoušet se o své fotografické krůčky za poznáním.

Neočekával jsem velký zájem o fotografování doma, rodiče své děti u fotoaparátů nenechávají bez dozoru, přeci jen se jedná o věci s určitou hodnotou. Z osmi účastníků fotosoutěže se čtyři ukázali jako nadějní fotografové. Do budoucna pokud projeví zájem, budu s nimi nadále pokračovat v rozvíjení jejich talentu.

V oblasti ekologické výchovy měl kurz větší úspěch, když vidí siluetu ptáka nebo rostlinku, znají cestu jak to zdokumentovat a vyhledat potřebné informace v knihách nebo na internetu. Pouze čas ukáže, kolik ovoce přinese. Semínko bylo zaseto. Budu se mu věnovat formou každoročního pokračování fotosoutěže, tak by z něho možná mohli vzejít nadějní fotografové či přírodovědci.

ZÁVĚR

Podářilo se mi vytvořit ucelený přehled o možnostech fotografování přírody. Potřebného vybavení, jak materiálního charakteru tak i vědomostního na cestu vedoucí k dobrým fotografiím. Tato práce poodhalila pohled na jednotlivá odvětví fotografování přírody a poskytla základní přehled o historii, technice fotografování, výběru fotoaparátu a dalšího příslušenství.

Díky praktickým zkušenostem ve věkové skupině dětí od šesti do třinácti let vím, že teoretická část je vcelku nezáživná a děti nebaví. Pokud si jí nemohou okamžitě zkoušet samy. Za chvíli je díky jiným, pro ně silnějším a zajímavějším podnětem zapomenuta. Cesta by tu byla, směrem fotoaparát do ruky a vyrazit za konkrétním problémem. Nenechat moc velkou volnost, více směřovat, než navádět tak, aby k tomu došly samy. To je pro ty starší, ti už mají tendenci se nějakým způsobem předvést, dovedou se soustředit a jít za určitým cílem. Velkým problémem bylo přimět děti k tomu, aby dostály svým slibům a nosily nebo posílaly na email vyfocené fotografie.

BIBLIOGRAFIE

ANG, T. Průvodce digitálního fotografa, Praha 2003, ISBN 80-242-1062-2.

BOČEK, J. Film, tvorba a řemeslo, Praha 1959, 1548 publikace.

BUCHTELOVÁ, R., kolektiv autorů. Nový akademický slovník cizích slov, Praha 2005, ISBN 80-200-1351-2.

CAPUTO, R.; BURIAN, P.K. National Geographic: Škola fotografování, Praha 2001, ISBN 80-7026-253-2.

CAPUTO, R. National Geographic: Krajina a příroda, Praha 2005, ISBN 80-7026-261-3.

CLARK, R., kolektiv autorů. National Geographic: Digitální fotografie, přehledný průvodce, Praha 2009, ISBN 978-80-242-2527-2.

FLUSSER, V. Za filosofii fotografie, Praha 2004, ISBN 80-85906-04-X.

FREEMAN, M. Očima fotografa, Zoner Press, Brno 2010, ISBN 978-80-7413-003-8.

HEDGECOE, J. Fotografujeme na kinofilm, Praha 2003, ISBN 80-7209-441-6.

HILLYARD, S. Fotografování v kostce, Praha - Plzeň 2004, ISBN 80-7306-105-8.

HONSKUS, J. Fotografie: Technika snímání, Praha 2004, Pražská fotografická škola.

MORVAY, G., kolektiv autorů. Fotolexikon, Bratislava 1988, 10847 publikace.

OLSENIUS, R. National Geographic: Digitální černobílá fotografie, Praha 2005, ISBN 80-7026-262-1.

PINĎÁK, M. Fototechnika, Olomouc 2001, ISBN 80-85839-68-7.

STACH, R. Fotolovy2 , Zoner Press, Brno 2011. ISBN 978-80-7413-168-4.

VLÁŠEK, V. Seminář fotografické tvorby, Praha 2006, Pražská fotografická škola.

SLOVNÍK POJMŮ

Camera obscura- temná komora s malým světelným otvorem, kterým proniká svazek paprsků a vytváří na protilehlé stěně převrácený obraz předmětů.

Fotografie- obraz vznikající působením světla na citlivou vrstvu a následně přenesený na papír.

Negativ- obraz s obráceným poměrem světla a stínu, popř. v doplňkových barvách.

Pozitiv- obraz s obvyklým poměrem světla a stínu.

Objektiv- soustava čoček ve fotografickém přístroji vytvářející reálný obraz pozorovaného předmětu.

Expozimetr- přístroj na stanovení doby expozice.

Kompozice- skládání prvků v celek, rozložení a sepětí zobrazených tvarů v ploše obrazu, výstavba barevná a světelná.

Kontrast- vztah mezi jasnou a tmavou částí následujících světelných vjemů.

Teleobjektiv- snímání objektiv pro záběry vzdálených předmětů.

Irisová clona- zužující dle potřeby kruhový otvor objektivu.

Filtr- pomůcka umožňující měnit složení světla při fotografování.

Vinětce- odclňování okrajových částí zorného pole optických přístrojů.

Ekoturistika- turistika provozovaná volně v přírodě a nezatěžující životní prostředí (v programu ekoturistiky je také golf, srubové kempinky, rybaření).

Autofokus- systém automatického zaostřování zvětšovacíh přístrojů.

Kompaktní fotoaparát- společný název moderních, komfortních, náročných, ale lehkých fotografických přístrojů pro amatéry.

APS- Advanced Photo System, technicky zdokonalený filmový formát.

Jednooká zrcadlovka (SLR)- jejím typickým znakem je zrcadlo umístěné v úhlu 45° v přístroji mezi objektivem a filmovým okénkem, které pomocí hledáčku promítá obraz na matnici ve světelné šachtě nad zrcadlem. Při exponování se zrcadlo světlotěsně zasune pod matnici, takže obraz v hledáčku ztmavne.

Hledáček- společný název pro zařízení na přesné nastavení obrazového výřezu snímku, který je vestavenou součástí fotografického aparátu nebo jeho příslušenství.

Expoziční čas- účinný čas otevřené závěrky při fotografování, po který dopadá na film světlo přes objektiv.

JPEG- Joint Photographic Expert Group- technika komprese dat, při které se zmenšuje objem souboru a zároveň dochází ke ztrátě informací.

Snímač- fiktivní snímač světelného zařízení, který má však normované vlastnosti a relativní spektrální světelnou citlivost stejnou jako průměrné lidské oko.

Světelnost- největší nastavitelný otvor clony objektivu. V současnosti se vyjadřuje hodnotou clonového čísla, např. f 2. Objektiv má větší světelnost, čím menším clonovým číslem je charakterizován.

Pohybová neostrost- neostrost na obraze, způsobená pohybem objektu, nebo fotografického přístroje po dobu expozice.

Clonové číslo- číslo, které udává světelnost, případně zaclonění objektivu.

Přeexponování- nadměrná expozice, výsledkem je obraz horší kvality. Má tyto znaky: obraz je nedostatečně krytý, barvy pastelovitě vybledly, podání tónů není harmonické.

Podexponování- expozice s menší hodnotou, při které vzniká obraz viditelně horší kvality. Má tyto znaky: obraz je nadměrně krytý, má tupé a slabé barvy, neprokreslené stínové části a tmavé skvrny bez detailů.

Střední tón- skupina detailů předmětu anebo obrazu, které vidíme jako světle šedé.

Hloubka ostrosti- vzdálenost vzdálenějšího a bližšího objektu při nastavení vzdálenosti objektu, obraz bodů mezi nimi je ještě přijatelně ostrý.

Sluneční clona- okrouhlá nebo hranatá pomůcka z plastu nebo kovu, která se nasazuje přímo na objektiv fotografického přístroje. Zabraňuje přístupu nepotřebných světelných paprsků do objektivu, čímž zlepšuje kvalitu a zvyšuje kontrast obrazu.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1: PŘEDNÁŠKOVÝ CYKLUS	1
Příloha č.2: FOTOGRAFOVÁNÍ PTÁKŮ NA KRMÍTKU	15
Příloha č.3: FOTOGRAFIE DĚTÍ ZE SEMINÁŘŮ	17
Příloha č.4: MOMENTKY ZE SCHŮZEK	20
Příloha č.5: VYHODNOCENÍ FOTOGRAFICKÉ SOUTĚŽE	22
Příloha č.6: SOUTĚŽNÍ FOTOGRAFIE	24

Příloha č. 1: PŘEDNÁŠKOVÝ CYKLUS

1. lekce

Seznámení s obsluhou fotografické techniky

Fotografický přístroj se skládá z **komory** chránící citlivou vrstvu před nežádoucím osvětlením. **Závěrky** zjišťující správnou dobu osvitu, **objektivu** vytvářejícího optický obraz a **hledáčku** umožňujícího zamíření fotografického přístroje na fotografický objekt. Množství světla dopadajícího na citlivou vrstvu ovlivňuje **clona**, změnou velikosti výstupního otvoru. Světlo dopadá na citlivou vrstvu.

Podle druhu použité citlivé vrstvy rozlišujeme základní fotografické systémy:

- klasická fotografie
- APS
- digitální fotografie

podle konstrukce:

- kompaktní fotoaparáty
- jednooké zrcadlovky (SLR)
- dvouoké zrcadlovky
- měchýřové přístroje

podle velikosti formátu:

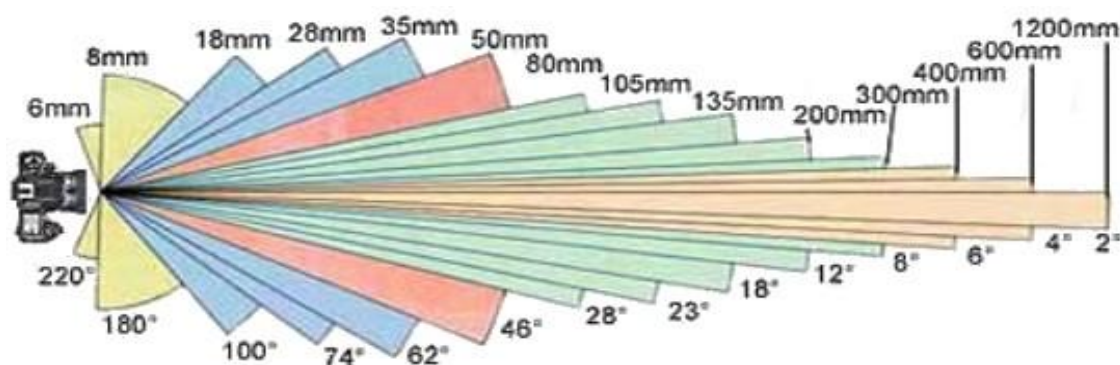
- kinofilmové přístroje
- přístroje na střední formát
- velkoformátové přístroje

Příslušenství k fotoaparátům:

Objektivy:

Zobrazují realitu podle zákonů geometrické optiky a centrální projekce. Kvalita objektivu, jeho rozlišovací schopnost má vliv na ostrost a měkkost kresby, na zobrazení detailů.

U fotoaparátu se snímačem velikosti filmového políčka je standardem objektiv s ohniskovou vzdáleností 50mm. Objektivy s menší ohniskovou vzdáleností jsou považovány za širokoúhlé, což znamená, že zachytí širší záběr. Sklům s větší ohniskovou vzdáleností než 50mm se říká teleobjektivy. Mají mnohem menší úhel záběru, naopak dokážou přiblížit vzdálený objekt a zvýraznit detaily.

Obrázek 6: Zorný úhel v závislosti na ohniskové vzdálenosti (zdroj internet: fyzweb.cz)

Stativy

Pořízení ostrého, nerozhýbaného snímku i při použití delších časů. Pro hranici fotografování z ruky platí jednoduché pravidlo: ohnisková vzdálenost by měla odpovídat nejdelšímu použitému času (50mm objektiv 1/30s, 125mm 1/125s, 500mm 1/500s), delší časy znamenají ve většině případů rozhýbané a neostře snímky. Kromě samotného manuálního zmáčknutí spouště může způsobit nežádoucí rozechvění fotopřístroje i chod mechanismu závěrky a pohyb zrcadla u jednookých zrcadlovek. Při expozici na stativu se používá samospoušť nebo drátěná či elektronická samospoušť.

Dělení stativů:

- přenosné
- stabilní
- ateliérové

podle velikosti:

- miniaturní
- normální
- vysoké

podle počtu noh:

- monopody (1 noha)
- tripody (3 nohy)
- pentapody (5 noh)

Čím je stativ těžší, pevnější a stabilnější, tím je lepší.

Stativ může mít stativovou hlavu pevně přidělanou již z výroby bez možnosti výměny nebo snímatelnou (vyměnitelnou).

Stativové hlavy dělíme:

- videohlavy
- kulové
- gimbal

Blesky: přisvětlují scénu před fotoaparátem

Dělíme:

- systémové
- nesystémové

U obou se posuzuje jejich výkon, rychlost nabití a stupeň elektronizace.

Měřicí přístroje: analogové a digitální slouží k měření světla.

Expozimetry: slouží k správnému nastavení expozice, měří intenzitu dopadajícího a odraženého denního světla.

Spotmetry: měří bodové, odražené, zábleskové a denní světlo.

Mezikroužky a předsádkové čočky: se používají v makrofotografii, výrazně se snižují hloubka ostrosti.

Filtry: slouží k optimálním nebo kreativním výsledkům každého fotografického systému a formátu, materiál použitý na filtry je sklo nebo umělá hmota.

Zdroje a akumulátory: baterie v širokém sortimentu různých chemických systémů, nejdůležitější údaje jsou napětí a kapacita.

Fotobrašny a kufry: velmi důležitý prvek, sloužící jako ochranný a přepravní nástroj vašeho vybavení.

Konvertory: pomocné optické soustavy, prodlužují ohniskovou vzdálenost, zařazují se za objektiv, účinnost se označuje, kolikrát prodlužuje ohniskovou vzdálenost (1,4x, 1,6x, 2x).

Předsádky: optické soustavy před objektivem, které mění ohniskovou vzdálenost nebo způsobují různé efekty.

2. lekce

Držení fotoaparátu

Možná se zdá tato otázka zbytečná, ale věřte, že většina lidí drží fotoaparát špatně. Zkuste si toho sami všimnout a zjistíte, že spousta lidí drží fotoaparát pouze prsty tak, jakoby snad probíjel. Další skupina lidí se zas možná bojí, že jim upadne, a tak jej

omotají svými prsty tak, že překryjí i blesk a někdy se dokonce na fotografiích objeví i obrys prstu. Takže - prsty před objektiv fotoaparátu opravdu nepatří. A proč tolik povyku? Jde o to, že právě vlivem nesprávného držení fotoaparátu dochází úplně zbytečně k rozmazání snímku. Ne vždy budete fotografovat za jasného dne na krátké časy.

Fotograf drží svůj fotoaparát jinak:

Správné držení fotoaparátu - pokud se týká správného držení kompaktních, fotograf s ním ležerně a frajersky nemává jednou rukou, ale drží jej vždy oběma rukama (zrcadlovky se to netýká, protože ji jednou rukou prostě neudrží). Takže držet pevně (ne křečovitě), oběma rukama a lokty k tělu, pevný postoj, nohy mírně rozkročené, jedna noha trochu vpřed.

Správné držení zrcadlovky - platí předchozí, navíc jedna ruka podpírá ze spodu objektiv, jinak hrozí rozhýbání fotoaparátu - tady je zásadní rozdíl proti kompaktnímu. Časem zjistíte, že dokážete udržet z ruky stále delší a delší časy.

Stisknutí spouště - spoušť fotoaparátu stiskneme jemně, v žádném případě nesmí dojít k trhnutí. Při namáčknutí spouště dojde k zaostření, fotoaparát naměří hodnoty pro expozici a po domáčknutí spouště exponujeme. A můžeme začít s nastavením.

Jak zůstat skrytý:

Je důležité, aby nás zvířata neviděla a hlavně neucítla, proto se musíme i při fotografování zvířat chovat jako lovci. Je nutné neustále sledovat vítr a podle něho se za zvířaty vydat. A tak například velkým obloukem obcházet louku, abychom srnčí zvěři nadešli. Jindy lezeme vysoko na posed, odkud pozorujeme jelení zvěř, která v podvečer vychází na říjiště.

Pokud fotografujeme ptáky tak si musíme postavit své vlastní fotografické kryty. Tyto pozorovatelné stavíme většinou z přírodních materiálů. Už z toho důvodu, že tato stavba do přírody velmi dobře zapadne a neruší tak okolí ani obyvatele lesa. V krytu je důležité mít dostatek místa a pohodlné sedátko, můžete zde sedět i 5 hodin a čekat.

Někteří zahraniční profesionální fotografové používají jiný způsob maskování. Na místech kde prochází zvěř, zamaskují jen fotoaparát a z patřičné vzdálenosti jej obsluhují na dálkové ovládání. V prodejnách loveckých potřeb je k sehnání maskovací síť, kterou lovec na sebe obleče a potom se v přírodě stává téměř neviditelným. Nejdůležitější věc při stavbě krytu je ta, že fotografický kryt nesmí být průsvitný a nesmí na něm vlát nepřipevněná plachta, která by ve větru zvířata plašila.

Jaký režim u digitálních fotoaparátů nastavit?

Každý digitální fotoaparát umožňuje vybírat z mnoha režimů, a tak si popíšeme, k čemu se vlastně hodí.

Automatický režim (AUTO) – univerzální, zcela automatický režim, vhodný pro většinu běžných situací. Zdůrazňuji výraz běžná situace - fotoaparát se snaží odhadnout, co fotografujete a podle toho nastavuje hodnoty expozice. Kdyby ale fungoval vždy na 100%, nic jiného by tam nemuselo být. Je lepší vašemu fotoaparátu napovědět. Výhodou je nenáročnost na ovládání - fotoaparát nastaví vše sám a vy jen mačkáte spoušť. Do režimu AUTO ale nemůžete zasahovat. U zrcadlovek režim AUTO ani nepoužívejte - nemůžete pracovat s hloubkou ostrosti, ani ostřit kam chcete.

Automatický režim (P) – automatický režim, do kterého ale můžete částečně zasáhnout. Do jaké míry vám to váš model fotoaparátu dovolí, naleznete v návodu, ale bývá to kompenzace expozice, označovaná např. jako EV, Exp +/- apod. Kompenzací expozice dokážete snímek ztmavit nebo zesvětlit, než nastavil automat. Kompenzací expozice korigujete histogram.

Priorita závěrky (S nebo Tv) – poloautomatické nastavení, kterému se říká priorita času. Vy zadáváte čas expozice a fotoaparát dopočítá hodnotu clony. Tím máte pod kontrolou délku expozice. To se hodí např. při fotografování sportu nebo rychlého pohybu, kdy nastavíte krátký čas, objekt nebude rozmazán. Tomuto způsobu se také říká zmrazení pohybu. Naopak pokud potřebujete vyvolat dojem pohybu (rozmazání

pohybu), například u tekoucí vody, nastavíte čas expozice mnohem delší, než by nastavil automat.

Priorita clony (A nebo Av) – poloautomatické nastavení, kterému se říká priorita clony. Vy zadáváte hodnotu clony (otevření clony v objektivu), čímž ovlivníte množství procházejícího světla objektivem. Fotoaparát dopočítá hodnotu času. Tím máte pod kontrolou clonové číslo, což se používá k určení hloubky ostrosti, tedy k tomu, jak má být rozostřené pozadí fotografovaného objektu, tedy jeho oddělení od pozadí. Při fotografování portrétu nastavíme co nejnižší clonové číslo, a naopak při fotografování krajiny clonové číslo podstatně zvýšíme, tím dosáhneme ostrého snímku v celé jeho ploše.

Manuální režim (M) – bývá pouze v kvalitnějších fotoaparátech. V tomto režimu můžete nastavit nezávisle na sobě hodnoty clony i času. Tento režim je vhodný pouze pro zkušené uživatele, kteří chtějí mít vše plně pod kontrolou a vědí, čeho chtějí dosáhnout.

Zdroj: www.photo-modr.estranky.cz – Jak ovládat digitální fotoaparát.

3. lekce

Umění dívat se

Kouká každý, ale vidí jen někdo.

Vzhledem k bohatosti přírody je podivné, že lidé říkají: „To je otrava,“já se nudím.“ Vnímání krásy je závislé na tom, jací my, lidé uvnitř jsme. Mnoho významných umělců upozornilo při styku s přírodou na pocit příslušnosti, sounáležitosti, návratu k celku, sbratření s všemírem. Tvořivý návrat člověka k tomu, z čeho vyšel, tj. příroda.

Pokud chceme vytvořit dobrou fotografii, musíme vhodným užitím světla, tonality, načasováním a kompozicí vizuálně vyjádřit jistý emociální obsah. Je těžké říci, čím je skvělá fotografie skvělá. Jistě existují pravidla, jimiž bychom se měli řídit, a kromě toho bychom měli být připraveni je čas od času porušit.

Hledáním správného okamžiku není ničím jiným než hledáním vlastního pohledu. Znamená to vypěstovat si vnímavost vůči obsahu, formě a výrazu ve světě, jak jej vidíte a schopnost stisknout spoušť ve chvíli, kdy se všechny prvky spojí dohromady. Okamžiky přicházejí, když žijete svůj život s fotoaparátem. Měli bychom fotografovat to, co nás zajímá a co je pro nás důležité.

Duch místa

Fotografie je dvourozměrná, naše zobrazení skutečného světa tedy automaticky vynechává jeden prvek – třetí rozměr. Pozorujeme-li scénu, podílejí se na tom všechny naše smysly a to fotoaparát nedokáže zachytit. Proto fotografie musí vyvolat i jiné než zrakové vjemy. Pokud chceme zachytit ducha místa, musíme nejprve zjistit, co vás přimělo, abyste se zastavili. Co upoutalo vaši pozornost. Potom se pečlivě podívejte na krajinu před sebou. Vidíte ještě další rysy, které by mohly pomoci soustředit pozornost na ohnisko zájmu? Je potřeba najít ten správný úhel, proto je potřeba projít si místo kolem dokola.

Každé místo je fotogenické. Je na nás, abychom to objevili.

Druhy fotografování v přírodě

Technika a vybavení potřebné pro fotografování živé přírody se liší podle velikosti a plachosti tvorů. Ti nejmenší, jako je hmyz, vyžadují zvláštní výbavu pro fotografování zblízka, tedy makroobjektivy a nízkou clonu. Malá plachá zvířata například většina ptáků vyžaduje dlouhé teleobjektivy a skrytou pozici, např. posed. Na větší a méně plachá zvířata pouze trpělivost. Než se vydáte fotit ven, získejte zkušenosti na domácích zvířatech.

Krajinářská fotografie

Smyslem fotografie krajiny je:

- informativní zobrazení krajiny,
- postihnoutí charakteru určité krajiny,

- zobrazením detailů vytvoření“nové reality“,
- vyjádření vztahu člověka ke krajině, hlubší pojetí,
- pomocí krajiny vyjádřit názory, emoce, představy

Skladebné řešení: cílem je nalezení zajímavého, neobvyklého pohledu na jistý výsek krajiny.

Tříplánové řešení: do popředí umístíme zajímavou rekvizitu, kterou otevíráme pohled do krajiny, napomáháme vytvořit dojem hloubky prostoru, do druhého umístíme hlavní, nejzajímavější prvky. Využíváme ubíhající linie, perspektivu, vzdušnou nebo barevnou perspektivu. Působivým prvkem je „S“ křivka, důležité prvky směr a hloubka stínů, tvar, tonalita, rozmístění ploch. Třetí snímek uzavírá obvykle vzdálenějším obzorem a oblohou.

Posunutím horizontu k hornímu okraji snímku potlačíme vzdálenější objekty, dálky, zdůrazníme blízké předměty a popředí. Naopak umístění horizontu ve spodní části obrazu zdůrazňujeme prostor, dálky. Přítomnost a charakter mraků musí odpovídat a dokreslovat náladu snímku.

Fotografování zvířat

Vyžaduje vytrvalost, pohotovost, zkušenosti a fyzickou zdatnost. Jsou třeba speciální znalosti nejen z oboru fotografie, ale také vědomosti o daném druhu, jeho životním prostředí, společenské chování druhu i mezi různými druhy, denní řád, zvyky, umět rozeznat náladu a chování zvířete. Je potřeba objektivů s větší světelností, delšími ohniskovými vzdálenostmi. Největší nároky na výběr stanoviště. Kompozice snímku je obtížně ovlivnitelná. Snímat bychom měli z výšky očí zvířete.

Makrofotografie

Je fotografický postup, kterým získáváme snímky s větším počtem detailů, než rozezná lidský zrak ze vzdálenosti 25 cm. Makroskopické snímky mají měřítko zobrazení na negativu nebo čipu od 1:4 přes 1:1 až 30:1. Vybavení: makro objektivy,

tubusy, mezikroužky, měchová zařízení, předsádky, umělá pozadí, stínidla, odrazové plochy, stativy a stativové hlavy na makrofotografii.

4. lekce

Co ovlivňuje skladbu obrazu:

- vzdálenost a výška stanoviště: ovlivňuje velikost zobrazovaného výsledku reality, uspořádání figur vůči sobě i rámu, velikost prvků proporce
- směr optické osy: směr sbíhavosti linií, polohu horizontu
- fotografický přístroj: velký a malý formát
- snímací materiál: ovlivňuje ostrost kresby, spoluurčuje expoziční podmínky, kontrast
- objektiv: ohnisková vzdálenost určuje poměr velikosti předmětu a jeho obrazu, šířku záběru, hloubku ostrosti
- filtry: upravují převod jasů, barevná korekce
- expozice: doba osvitů má vliv na kontrast, pohybovou neostrost, vhodný okamžik expozice je významný činitel při snímání pohybu, děje, akce
- osvětlení: velmi významná složka, ovlivňuje velikost světlých a tmavých ploch barevný tón, kontrast scény, vytváří prostorový dojem, navozuje náladu
- fotografické příslušenství: stativ prodlužuje dobu expozice

Tři hlavní části skladby obrazu:

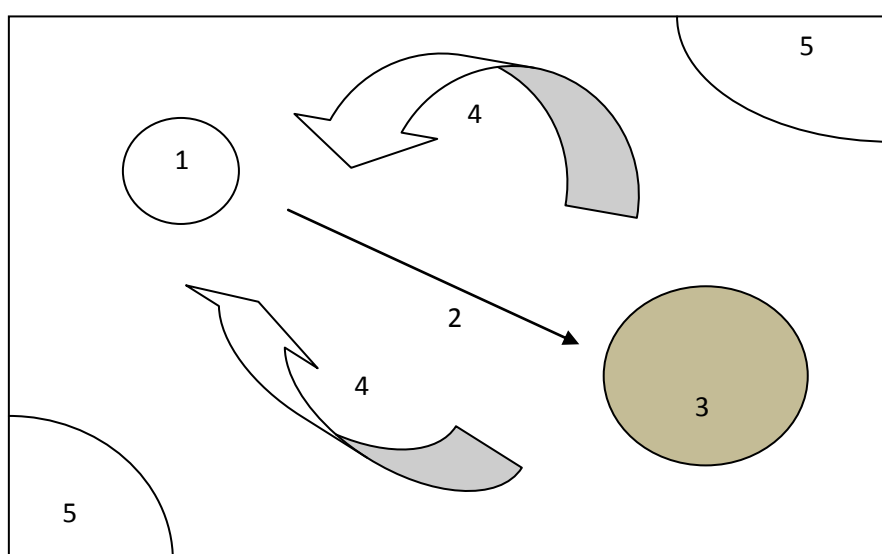
- výběr obsahových prvků, složek,
- uspořádání,
- osvětlení.

Členění obrazu:

Levá část snímku je chápána jako začátek, pravá jako konec. Horní část je očekávána jako světlá, vzdušná (u krajiny). Běžný způsob pozorování obrazu začíná vlevo nahoře (1) a postupuje šikmo dolů (2) k místu hlavní pozornosti (3). Tento směr po úhlopříčce zleva nahoře doprava dolů je vnímán dobře jako dynamický, harmonický pak se zrak vrací (4) horní nebo dolní cestou k místu na začátku pozorování, prohlížení obrazu se

několikrát opakuje. Levý dolní a pravý horní roh (5) jsou místa malé pozornosti, do kterých můžeme umístit prvky nepodstatné, rušivé a tím oslabit jejich účinek. Pozadí nesmí převažovat nad hlavním motivem a nemá být rušivé, není vhodná přílišná drobnokresba.

- Delší ohnisková vzdálenost potlačuje dojem odstupů objektu od pozadí, zplošťují obraz, krátká ohniska naopak.
- Barevnost: je třeba si uvědomit působení barev na vnímání vybrané a vytvořené fotografie (studené a teplé barvy).

Expozice: množství světelné energie, které dopadá na citlivou vrstvu, je možné měnit:

- Změnou světelného toku tj. velikostí otvoru, kterým světlo prochází, k tomu slouží na fotoaparátu clona a velikost clonového otvoru je charakterizována clonovým číslem.
- Změnou doby, po kterou světlo dopadá na citlivou vrstvu, doba, po kterou je otevřena závěrka – doba osvitů.

Změna o jedno clonové číslo změní osvětlení citlivé vrstvy dvakrát, a proto musíme v opačném poměru změnit dobu osvitů také dvakrát.

clona (f)	22	16	11	8	5,6
čas (s)	1	1	1/8	1/15	1/30

Korekce: měření je ovlivněno tmavostí scény a jsou nutné korekce.

- + znamená bohatší expozici, menší clonové číslo či delší dobu osvitů
- znamená opak méně bohatou expozici

Korekci se lze vyhnout tak, že danou věc měříme ze vzdálenosti 10 cm, nebo měřením náhradní plochy šedou tabulku, bílou tabulku. Lidský zrak svou přizpůsobivostí snižuje kontrast scény, kterou pozoruje.

Scéna	Korekce
Tmavá	-2
Tmavší, tmavé okolí	-1
Ploché osvětlení	-1/2 až -1
Světlé, světlejší okolí	+1/2 až +1
Světlá, protisvětlo	+1 až +2

5. lekce

Základní práce s počítačem

Stahování snímků do počítače, zálohování, úpravy, vyhledávání informací na internetu.

Fotografie ukládáme ve formátu RAW, také můžeme ukládat ve formátu JPEG, ale RAW podrží všechna původní zaznamenaná data senzorem. Obrazová data uložená ve formátu RAW mohou být lépe zpracována v editačním softwaru, například ve Photoshopu CS nebo Adobe Photoshop lightroom 3, Zoner Photo studio 15, aj...

Prvním krokem je vzít fotografie, které jsou uloženy na paměťové kartě fotoaparátu, a přenést je na pevný disk počítače ke zpracování pomocí obrazového editoru. Složku souborů ve formátu RAW byste měli zálohovat také na DVD či externí pevný disk v původním nezpracovaném stavu. Před upravováním fotografií v počítači je velmi důležité mít správně, barevně zkalibrovaný monitor, aby vaše fotografie i po vytisknutí vypadaly stejně.

Nejdůležitější věcí je zálohování a zálohování, nikdo nechce přijít o své těžce nabyté fotografie.

V programu Zoner Photo Studio 15, umění úpravy fotografie

- Upravit úrovně histogramu
- Oříznutí
- Srovnat horizont
- Upravit červené oči
- Použití klonovacího razítka
- Převod do černobílé
- Přidání rámečku
- Možnosti vytvoření kalendáře
- Složení panoramatické fotografie
- Vytvoření prezentace na DVD

Vyhledávání informací na internetu

Vhodné vyhledávání informací k danému tématu je na diskuzních fórech např. (wildlifefotoforum.cz), získáte zde potřebné informace k fotografovaným druhům, rady k fotografování a také zde můžete najít přátele.

Další vhodné odkazy, česká ornitologická společnost, zahraniční birdforum.net, naturfoto.cz.

Je potřeba vlastnit pár encyklopedií a klíčů o rostlinách a zvířatech, informace vám pomohou určit vyfotografovaný druh a dozvíte se o něm více, což vám může pomoci k lepším fotografiím.

Nepsaným zákonem wildlife fotografů je těchto pár pravidel:

(www.wildlifefotoforum.cz)

- *dodržovat platné zákony na ochranu přírody v zemi, kde fotografují,*
- *nerušit v žádném případě živočichy v blízkosti hnízdišť či jiných míst, kde se živočichové rozmnožují. Dle Českého zákona o ochraně přírody je rušením zejména stavba krytu a přímé snímání hnízda. Je-li k pořízení záběrů třeba budovat kryt v blízkosti hnízda, jedná se o rušení, k němuž je potřeba výjimka od státních orgánů,*
- *neprovádět jakékoliv úpravy v okolí hnízd (stříhání větvíček, vysekávání rákosí pro lepší viditelnost hnízda apod.),*
- *respektovat přírodu a minimalizovat svůj vliv na prostředí, ve kterém se pohybuje,*
- *že fotografie nevznikne v případě, že by jejím vznikem mohl být ohrožen fotografovaný živočich či rostlina,*
- *dodržovat zákazy v případě rezervací, národních parků a chráněných oblastí (stavba krytu, vstupování do zakázaných zón apod.),*
- *nezveřejňovat přesná místa s hnízdištěm chráněných druhů.*

Seznam použité literatury:

STACH, R. Fotolovy2 , Zoner Press, Brno 2011. ISBN 978-80-7413-168-4.

HONSKUS, J. Fotografie: Technika snímání, Praha 2004, Pražská fotografická škola.

CAPUTO, R.; BURIAN, P.K. National Geographic: Škola fotografování, Praha 2001, ISBN 80-7026-253-2.

PINĎÁK, M. Fototechnika, Olomouc 2001, ISBN 80-85839-68-7.

OLSENIUS, R. National Geographic: Digitální černobílá fotografie, Praha 2005, ISBN 80-7026-262-1.

CAPUTO, R. National Geographic: Krajina a příroda, Praha 2005, ISBN 80-7026-261-3.

Příloha č. 2: FOTOGRAFOVÁNÍ PTÁKŮ NA KRMÍTKU

Zimní období má své výhody, můžeme fotografovat jinak plaché druhy ptáků a lesní zvěře, jenž se stahuje k lidským obydlím.

- Ideálním místem k pozorování a fotografování ptáků může být obyčejná zahrada a stačí postavit jednoduché krmítko. Hotová krmítka je nutné pravidelně doplňovat, ptáci se k nim budou vracet, až ptáci zjistí, že se zde pravidelně objevuje potrava. Jako bidýlka používejte větvičky, na fotografiích to vypadá realističtěji. Při postavení krmítka postavte i skrýš, aby si na ni ptáci zvykli.
- Uvažujte, kam krmítko postavíte, kde budete schováni a jaké pozadí na snímcích budete mít. Doporučuji postavit krmítka tak, aby na ně ranní slunce svítlo zepředu, v podvečer bude svítit zezadu, což je vhodná příležitost k fotografování ptačích siluet.
- Vhodný výběr potravy, která ptactvo přiláká, inspiraci a rady lze nalézt na internetu. Burské oříšky lákají sýkorky, červenky si potrpí na moučné červy, kosi nejvíce lákají jablka volně ležící v trávě.
- Krmítka by měla být umístěna minimálně 10 metrů od pozadí. Při cloně f 5,6 se tak pozadí zobrazí jako jednolitá rozostřená barevná skvrna a ptáci na něm nádherně vyniknou, zejména s použitím teleobjektivu (300mm a výše).

Teleobjektivy mají ale malou hloubku ostrosti, aby byl ostrý celý pták, je někdy nutné zvýšit hodnotu clony f 8.

- K akčním snímkům na krmítku je třeba použít sekvenční snímání a manuální ostření, zaostřete na krmítko (bidýlko) a pořídte pár záběrů, až na něj pták dosedá nebo odlétá.
- K zachycení ptáčka v letu je nutný velmi krátký expoziční čas maximálně 1/500s. K tomu potřebujeme hodně světla a vyšší citlivost, zpravidla ISO 400 a výše.

Příloha č. 3: FOTOGRAFIE DĚTÍ ZE SEMINÁŘŮ

(fotografování ptáků na krmítku, fotografování řeky Křinice)

Obrázek 7: Odlétající sýkora

Obrázek 8: Nezaostřené krmítko

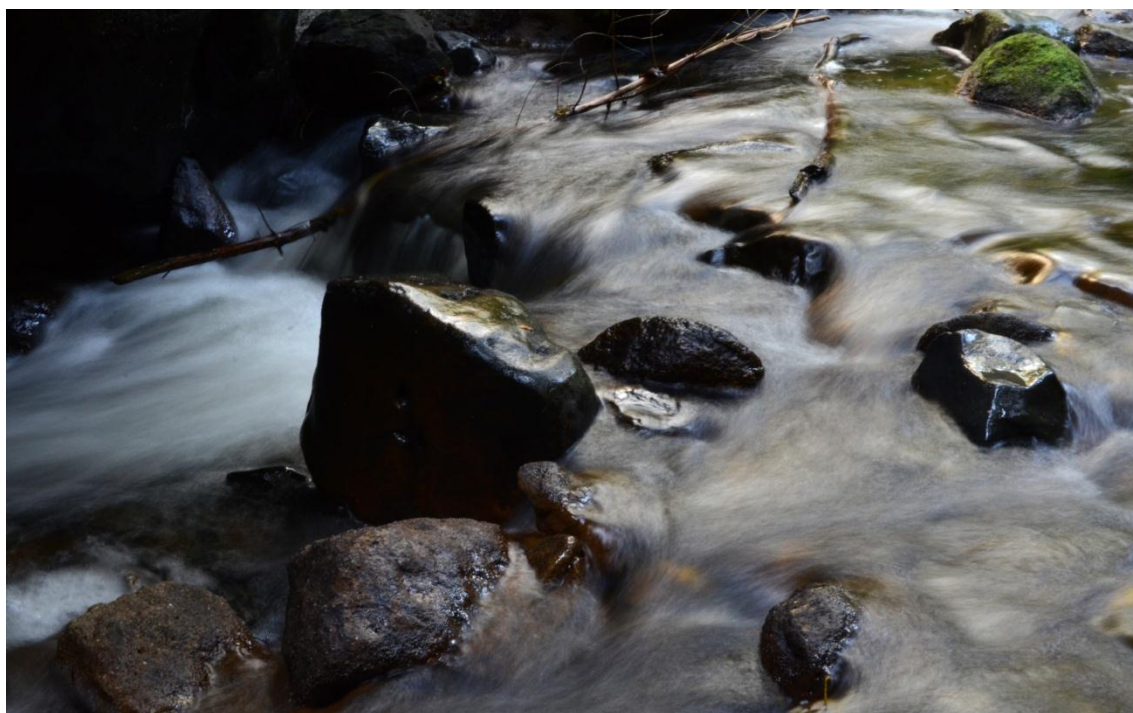

Obrázek 9: Fotografování z ruky bez zazoomování

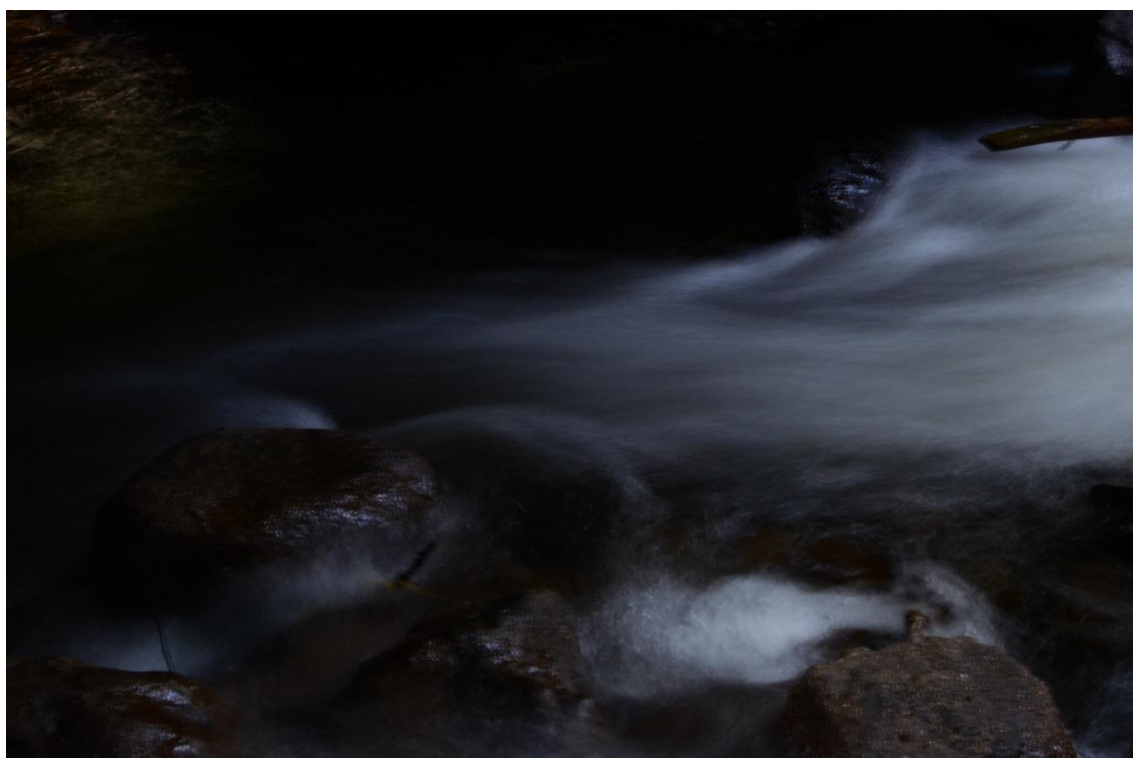

Obrázek 10: Po zazoomování, pohybová neostrost

Obrázek 11: Zastavení pohybu na řece Křinici

Obrázek 12: Detail kamenů a vody

Příloha č. 4: MOMENTKY ZE SCHŮZEK

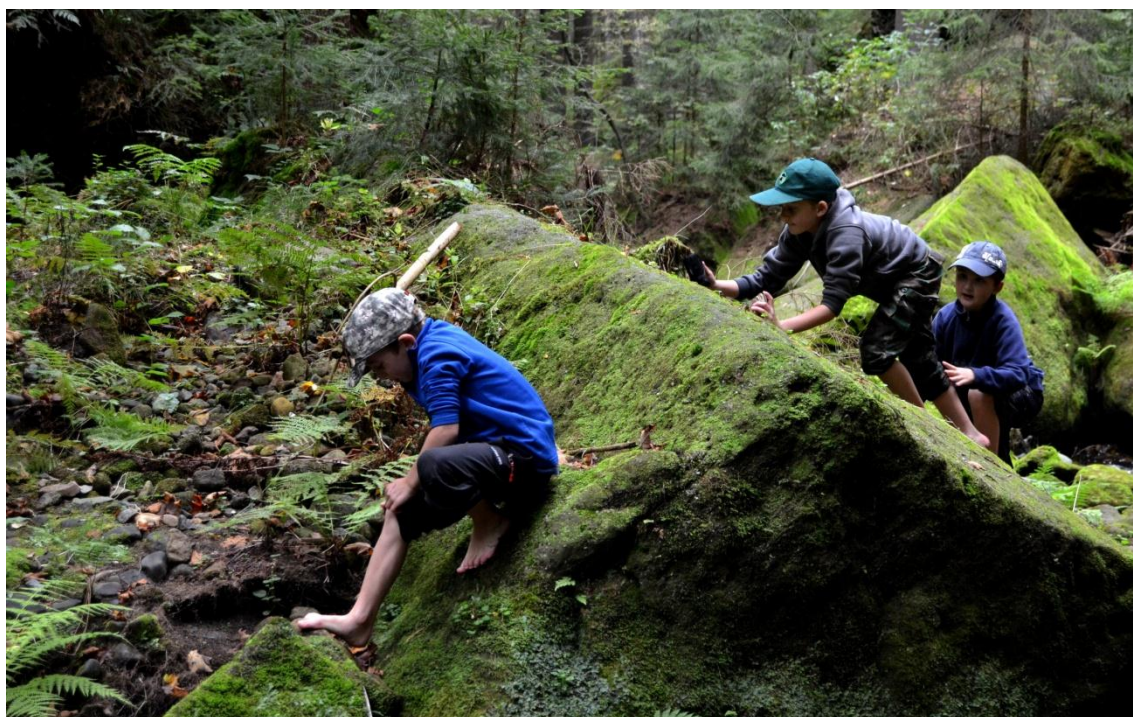

Obrázek 13: Ekologická osvěta

Obrázek 14: Hledání informací

Obrázek 15: Průzkum terénu

Obrázek 16: Sušení mokrých věcí

Příloha č. 5: VYHODNOCENÍ FOTOGRAFICKÉ SOUTĚŽE

Obrázek 17: Vyhlášení výsledků

Obrázek 18: Gratulace vítězce kategorie starší dívky

Obrázek 19: Odměnění byli všichni účastníci soutěže

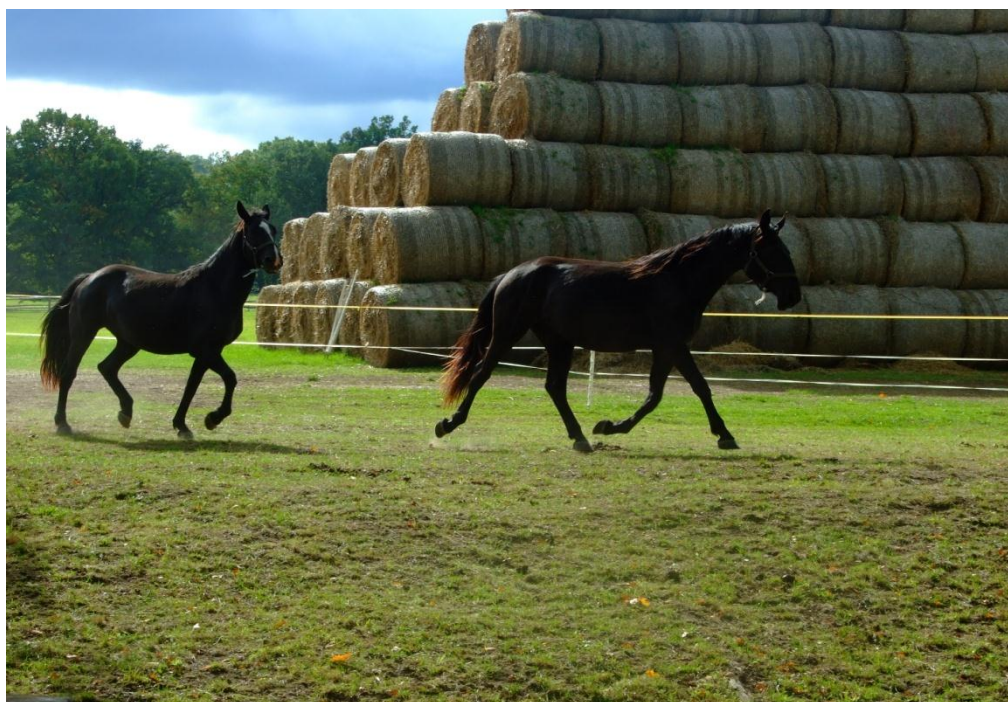
Obrázek 20: Sladká odměna pro všechny

Příloha č. 6: SOUTĚŽNÍ FOTOGRAFIE

Obrázek 21: Viktoria Marschnerová věk 13. let

Obrázek 22: Adriana Marschnerová věk 13. let

Obrázek 23: Ondra Hodek věk 9. let

Obrázek 24: Emma Kaštánková věk 8. let